

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

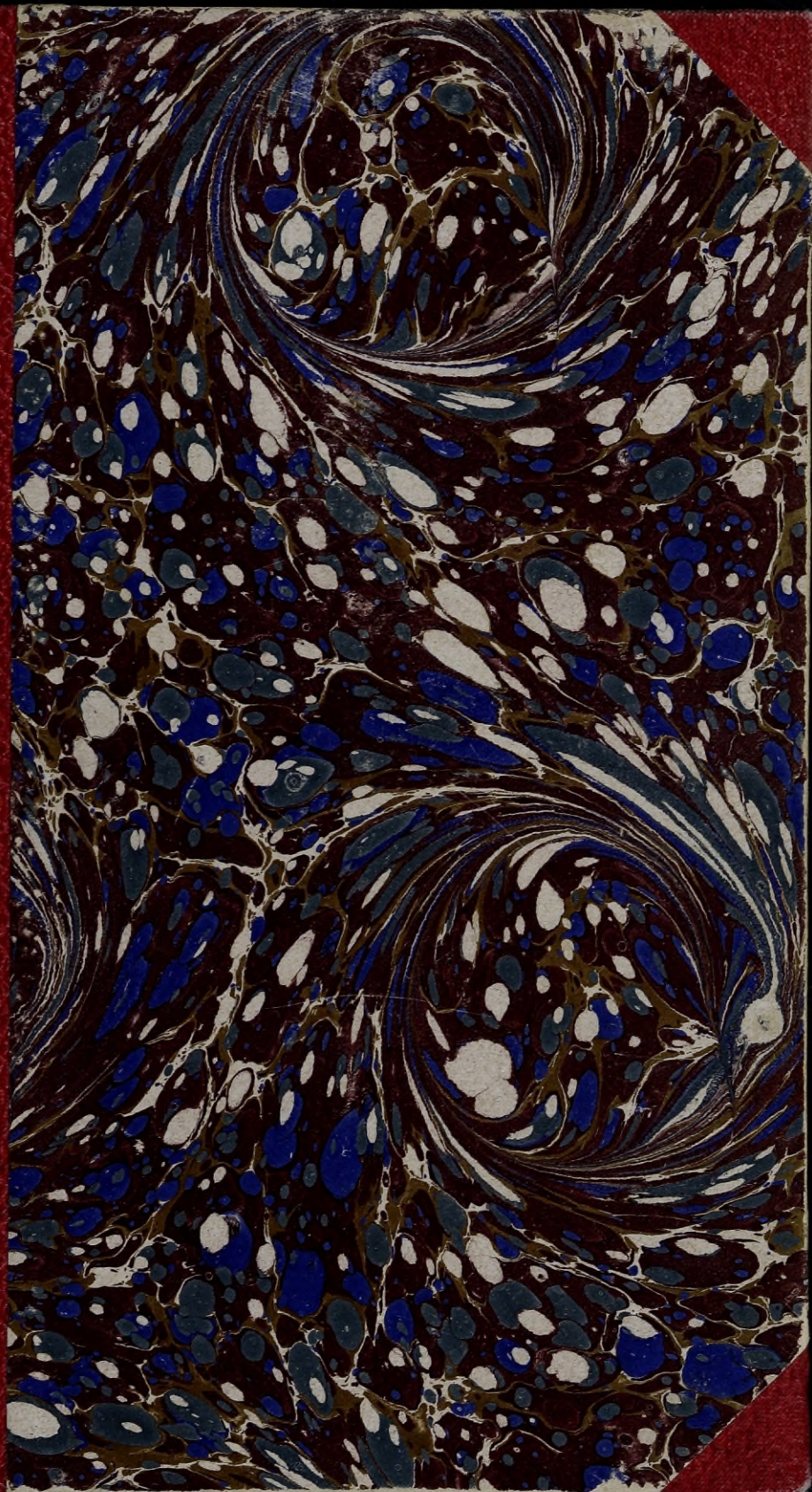
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

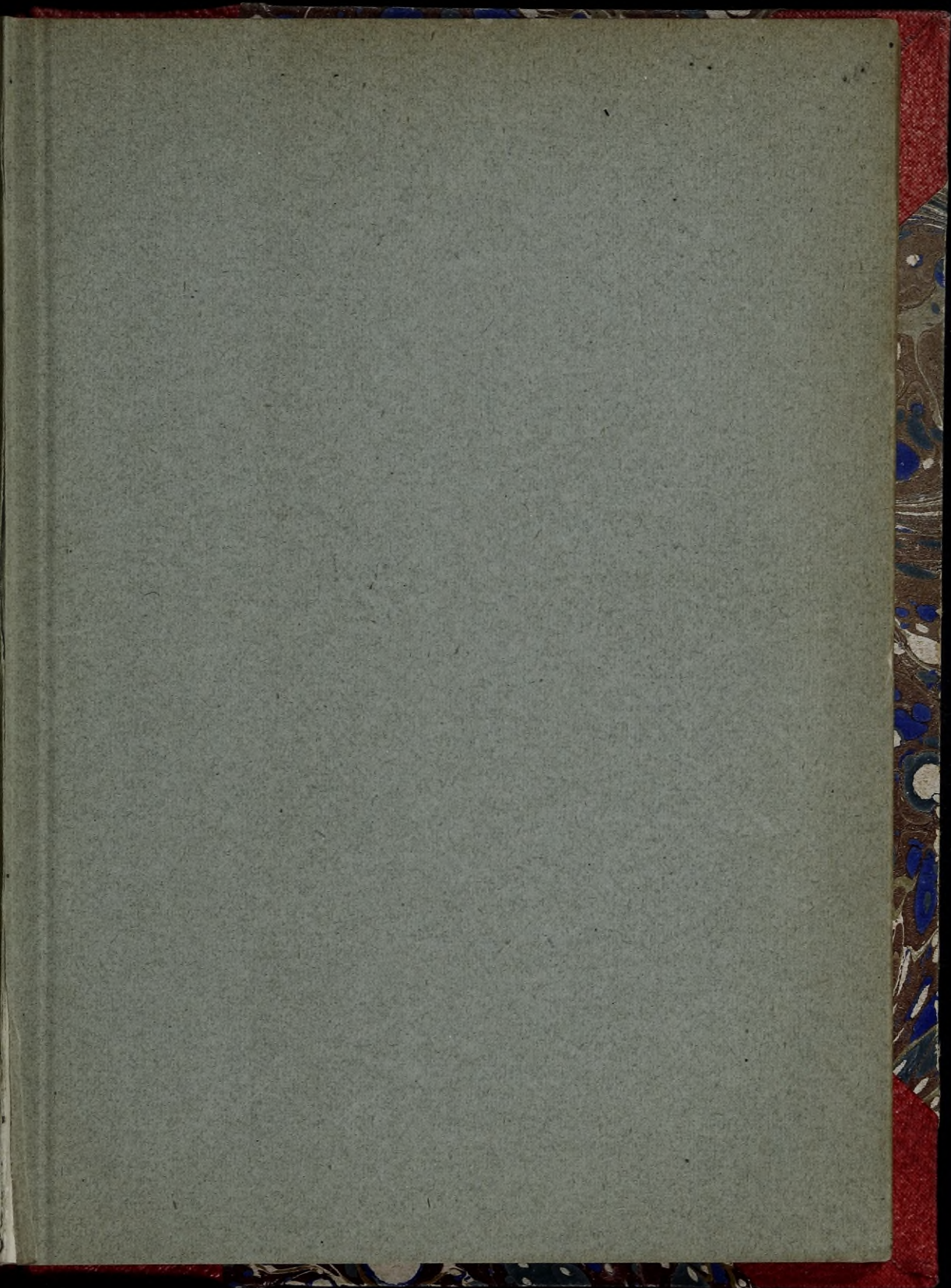
LUNDS
UNIVERSITET

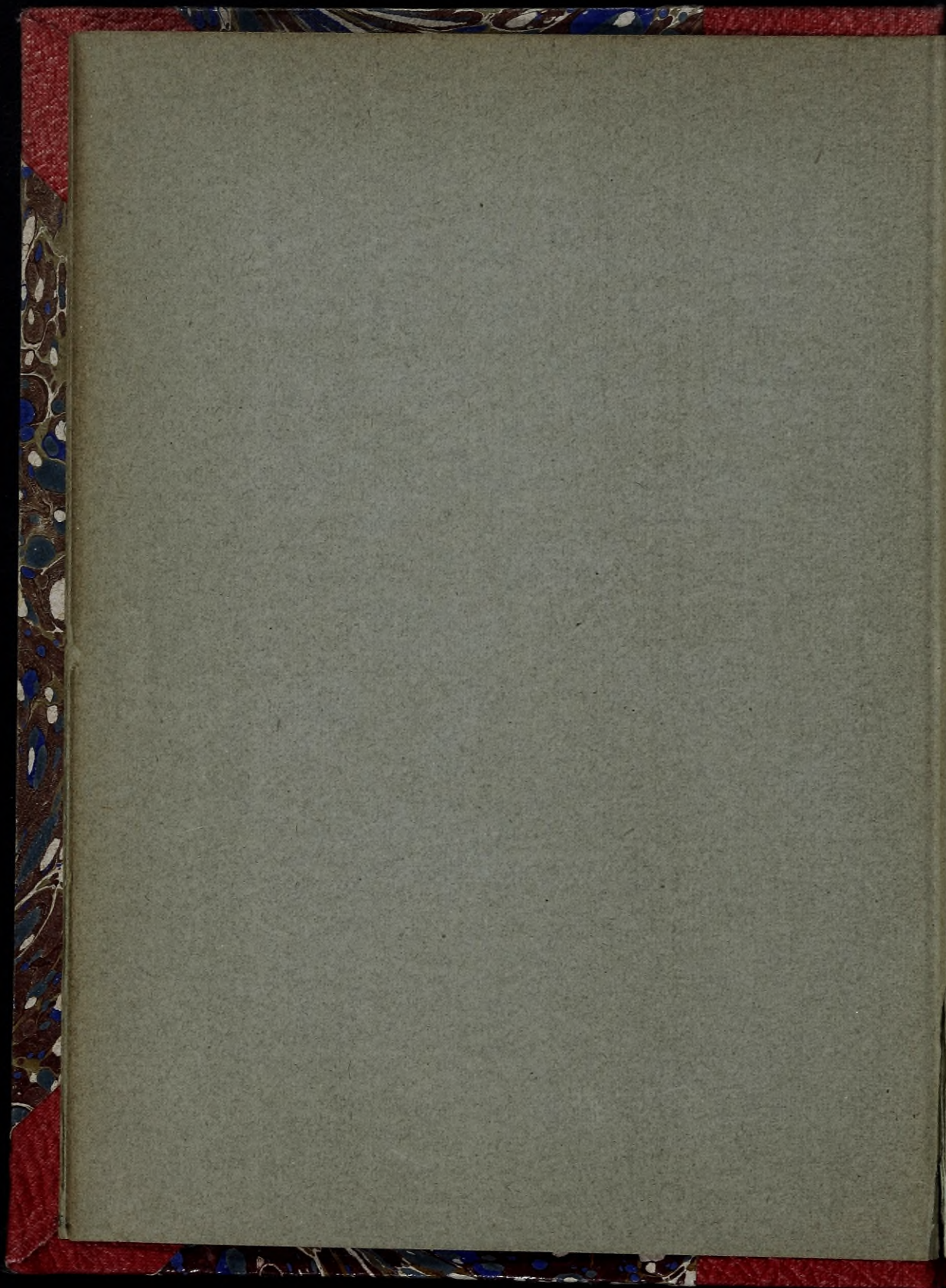

UPPSALA
UNIVERSITET

V. J.
S. v.

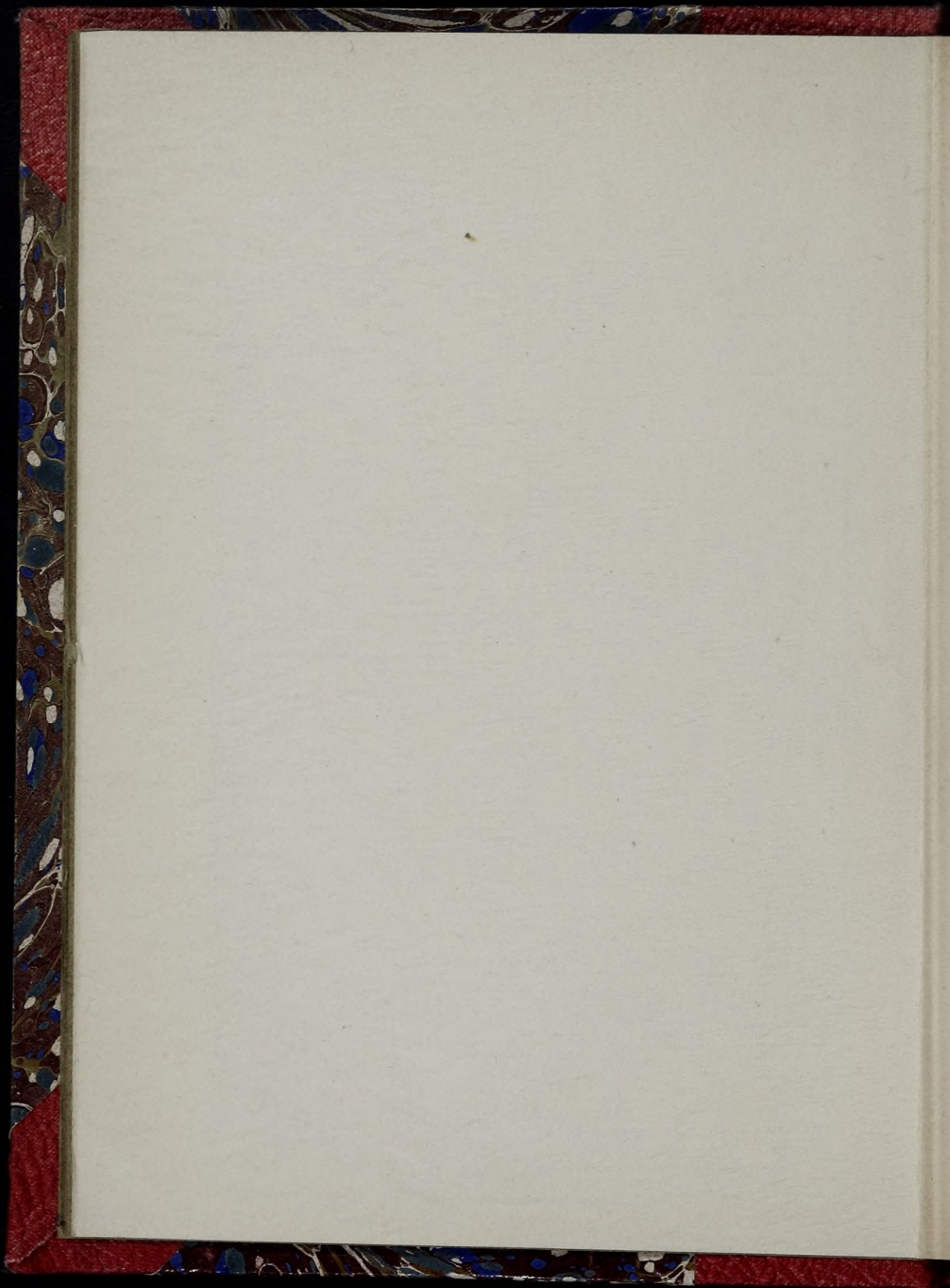

MARK STERN
· Elise ·

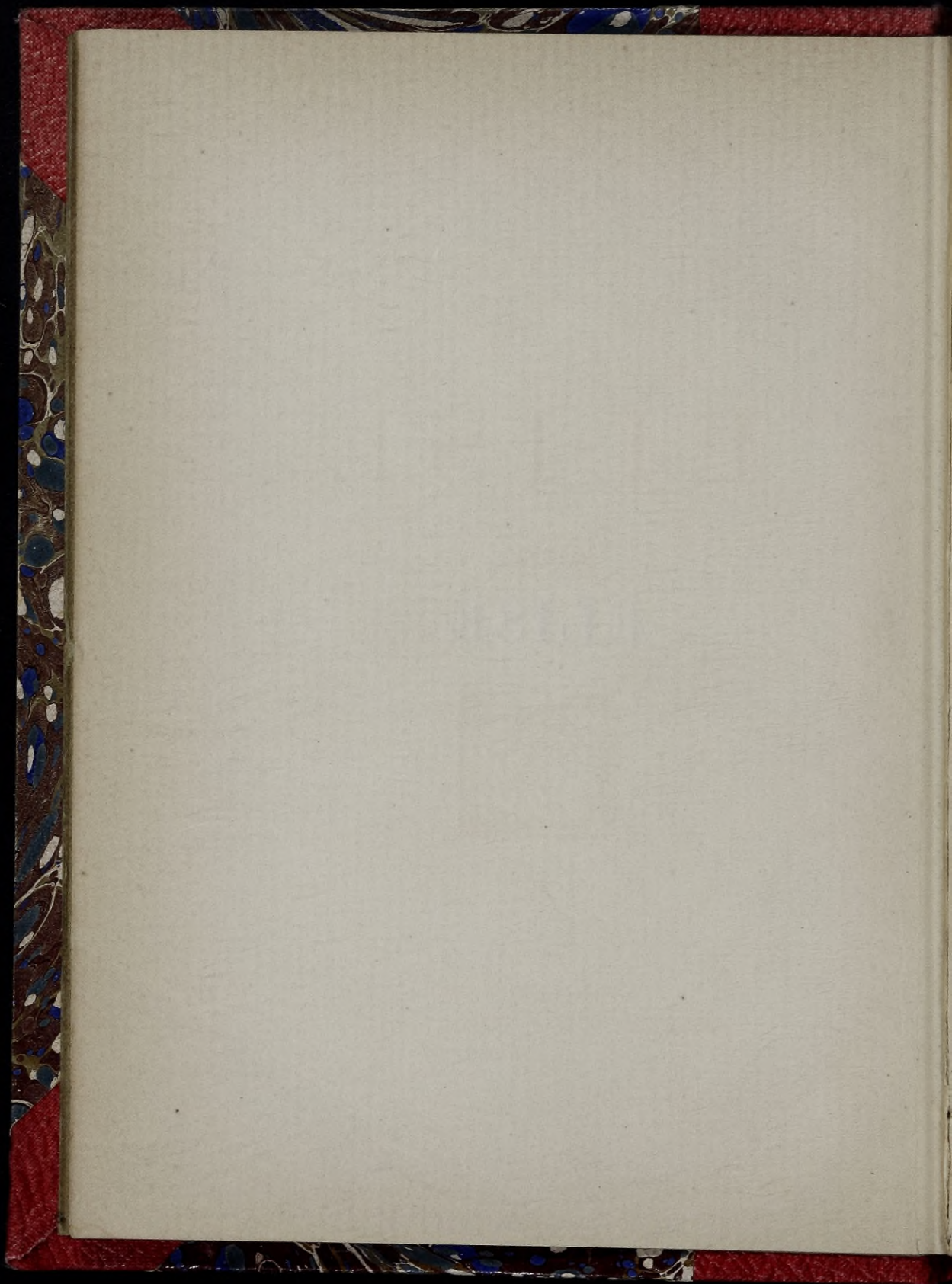

Wahlström & Widstrand
Stockholm.

Elsa Beskow.

ELISE

MARK STERN = *M. Hjernerhof*

ELISE

NOVELL

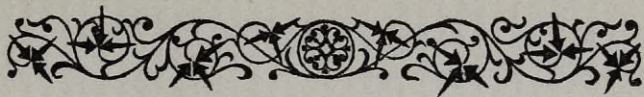

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG 1897.

Pappersleverantör: LESSEBO AKTIEBOLAG.

Claes, du bar till mig ett fång rosor igår, när du kom, att möta mig på vägen; och du hviskade mitt namn med den egna betoningen, som blott du förmår lägga däri. Ännu hör jag det, hör din röst, blott jag tiger och lyss; och ännu ha rosorna sin friskhet kvar, när jag lutar kinden emot dem eller kysser deras lättaste flikar — och min tanke kan icke skiljas från dig, ser icke annat än dig, hvart den vänder sig... Du får icke småle, Claes, när du läser detta, du får icke genast vika brefpapperet och lägga det i din rockficka och gå vidare till dina

bestyr . . . du förstår, att du skall läsa det ett par gånger om, eller kanske flera, och rätt förstå huru jag tänkte, när jag skref. Jag är ej rätt säker på, att du gör så. Din känsla synes mig så trygg och säker och hvardagsaktig. Det är inte så jag vill, Claes; jag ville, att du kunde följa hvar nyans i min känsla, hur litet blekare eller högre den vore, och bäfva och fröjdas därefter. Men du förstår det inte och, ja, det får vara! . . . Jag skrifver ju blott för att ännu en stund få vara med dig, ännu en minut och ännu en.

Och så kommer du imorgon, Claes, som idag, på stigen i skogen, med din hvardagsglädje i din blick, som ej ser min helgdagsfröjd — likagodt: välkommen!

Elise.

Detta var ett af mina första bref till honom. Hvilka minnen för det icke med sig, hvilken räcka af vemodiga tankar stå ej upp mellan hvar rad. Från själfva brefvet står en doft af gammalt, af rosenblad, som jag lade det in ibland, och som fått vissna i kuvertet.

Nu ligger det där och väcker min bitterhet blott, ställer fram med pinsam, outhärdlig tydlighet de klara konturerna af en lång historia, som jag ville slippa minnas någonsin mer, och som jag dock ej kan upphöra att tänka på. Dag för dag, stund för stund stiger den tillbaka, omöjlig att blifva kvitt, likt osaliga andar, som spöka i gamla slott.

Jag kan icke bränna brefvet, ej något af dem, ty det har blifvit mig ett behof att se dem och röra dem hvar dag; vore de borta, skulle jag sakna dem, skulle

famla i mitt minne efter deras ordalydelser, jag vet det — jag kan ej blifva dem häller kvitt, dessa bevis på spökets tillvaro.

En sak vill jag emellertid göra, ett försök att komma tillrätta med mig själf. Jag skall, istället för att fly eländet, bota ondt med ondt, se det rakt i ögonen, lära mig att, bekant vorden, bli likgiltig till sist och skratta åt alltihop. Det blir på samma gång en sorts hämd.

Och till det ändamål skall jag nedskrifva hela Claeshistorien, så tydligt jag minnes den, så sannt som jag känner den. Och grundmaterialet till denna historia skall bli just brefven, de tillbakasända brefven, som jag fick, korrekt, i ordningsföljd, numrerade af honom i kanten, omvirade med ett stycke segelgarn och slagna i ett brunt omslagspapper med min tydliga

adress på. Det skall bli min sysselsättning på långa lediga stunder.

* * *

Historien börjar i april.

Det var en otreflig, slaskig morgon, som jag gått ut att promenera. Pappa hade rest in till staden, och jag var ensam med syster Eva. Vi hade varit i matsalen och gått igenom stortvätten, och Eva hade satt sig att börja stoppa borddukar. Mig hade hon gifvit en massa örngått att krusa banden på. Jag hade satt mig vid fönstret och såg mera utåt, än på linnebanden framför mig. På gården arbetade en liten rännil sig fram mellan grus och rester af sista stora snödrifvan; den kom uppifrån gårdsgrinden, där en grusvall häjdat den; men nu hade

den sluppit fram, sög till sig mer och mer af vattnet på gården och brusade sist ned i en stor krök bakom huset. Jag fick en oförståndig lust att springa ut och bygga dammar i gruset som förr i världen, när jag var liten; jag stod inte ut att sitta och se allt det vattnet arbeta och ila och forma sig till små floder och rinna bort utan min medvärkan, medan jag var innestängd och krusade band. Å, det förhatliga lifvet inne i det gamla huset, som stod likadant vinter och sommar och vår!

»Eva», sade jag, »nu går jag.»

»Ånej, var snäll sluta den hög du håller på med.»

Eva har en lugn, torr röst, som jag vants att lyda, sedan jag var liten och vår mor dog. Den häjdade ett ögonblick mina flygande tankar och jag böjde

1/2 Bänk
Punkte

mig fram öfver örngåttan. Men jag fick tårar i ögonen.

Skulle det aldrig komma något annat in i mitt lif än Evas lugna röst, en sorts kylande fläkt, som kändes i ryggen likt en kall kåre? Alltid detsamma, sedan all tid och vidare alltid, på samma plats, inom samma väggar, med samma familjeporträtt som åskådare, likgiltiga vittnen med stora, runda ögon, ett familjedrag, sades det. Eva fann det så högst naturligt, åtminstone måste jag förmoda det; men jag fann det upprörande. Och på nytt voro mina blickar ute i snöslasket, hoppade mina tankar med rännen ned i en krök kring huset och vidare bort, troligen till stora diket, så ner till ån och med ån till sjön. Och sedan? Sedan hade sjön ett utlopp, förstås, rann bort, den med; allting rann bort, rörde sig,

spratt och darrade och lefde — egentligen fanns i hela världen blott Eva och Pappa och jag, som sutto stilla i vårt gamla hus. — Jag hade slutat krusa banden på min örngåttshög. Jag reste mig och slängde den på bordet och sprang ut, medan Eva ropade efter mig, hvilket jag låtsades att inte höra. Jag kom ut på vägen till vänster och ner på ängen, som luktade våt mylla. Jag måste ner på den och bort till skogen; jag drog upp mina kjolar till knäna och gick åstad. Jag ville gå rakt fram, så långt det bar, få se hvart!

Skogen var tung af fuktighet. Längs trädstammarna rann det, och för hvart steg sögo skosulorna sig fast i den våta mossmarken; det var som om skogen velat hålla en kvar, som om dess stora, starka makt nu vaknat med våren och, ännu

oviss om sin tjusning och sin kraft, velat pröfva den genast, fånga nästan handgripligt det första svaga människobarnet, som vågat sig in. Och jag tänkte: å, att stanna där alltid, i skogen, bara känna den, känna hvart träd och hvar sång i träden och intet annat. Men skogen måste vara oändlig då, att man slapp komma till dess slut och höra frågan emot sig: »hvar var du?» Skogen måste vara som en enda människa då, för hvilrens skull man kunde glömma alla andra, utan att någonsin sakna dem mer, utan att minnas dem ens — var det möjligt? men om det var möjligt, måste det då ej vara det bästa af allt? — Det smög en räf längs gärdesgården. Han fick se mig, stannade ett ögonblick och började därefter springa. Jag fick lust att se hvarthän och sprang efter, så godt jag

kunde i den tunga marken. Det bar åstad öfver tufvor och ris och stenar med hal mossa, tills jag plötsligt halkade och föll omkull midt i en gyttjepöl.

Det gaf i ett slag mina tankar en annan riktning. Jag låg där en god stund, i smutsen, och vågade inte resa mig upp af fruktan för att nödgas se och erkänna förödelsens styggelse på min klädning. I en blink skådade jag för mig Evas ärbart kränkta min i bekännelsens ögonblick, minen, som ej af någon ursäkt skulle förändras . . .

Och just då var det Claes kom fram till mig. Jag hörde hans steg och såg upp och märkte, att en främmande herre i jaktstöflar och grof rock stod bredvid mig.

»Gjorde ni illa er?» frågade han.

»Inte värst.»

»Försök att resa er upp.»

Jag stod genast upprätt. »Hvar kom ni ifrån?» frågade jag.

»Från Stafstorp. Jag är den nye ägaren.»

»Jaså, herr Ladow?»

»Jaha. Jag såg att fröken jagade en räf och...»

»Jaså, ja, hvart tog den vägen?» Jag grep räfven som en förevändning att springa min väg, ty jag skämdes för mitt yttre. Men jag lyckades icke.

»Räfven är långt borta», svarade han; »det är nog bäst att uppgifva jakten för idag.»

»Jaha, ja, jag går hem. Adjö!» Jag nickade och gick, glad att han inte följde mig. Men jag förstod af tystnaden bakom mig att han stod kvar på samma ställe och såg efter mig, och när jag kom till

skogsbrynet, vände jag mig om. Han var ännu på samma plats.

När jag kom hem uthärdade jag tåligt Evas förebråelser. Mitt sinne var i ett egendomligt tillstånd af glädje, som hade jag upplefvat någonting märkvärdigt. Hvad hade i själfva verket händt? Intet. Men som en aning om vår bröt glädjen fram inom mig, fyllde mig och bar mig ut i en ny värld, lik vårfloderna, som strömma hän mot nya haf. Det var som hade *min* vår kommit, till sist.

Jag längtade att se Claes Ladow igen, och det föreföll mig otroligt att ej han skulle erfara samma längtan efter mig. Han hade sett på mig, i viss mån forskande, men med en god, ärlig blick, som gjorde mig glad ju mer jag mindes den — och så hade han stått länge och sett efter mig, sedan vi skiljts åt, i skogen.

Jag gick ned i köket och uppsökte min vän Edla, kökspigan. Hon stod med händerna i ett degtråg och sjöng:

»Aldrig vill jag gifta mig, gifta mig, gifta mig...»

»Åjo, Edla, nog vill du det! Hvad fins det för annat roligt här i världen?»

»Nej, hör på fröken», sade hon och skrattade. »Gossar, det är bara falskhet, ska' jag säga fröken.»

»Flickor är nog ännu falskare!» svarade jag. »Jag ska' ha en fästman med blå ögon, som tittar sådär liksom inifrån, allvarligt, och är lång och stark och har stöflar och grå rock!»

»Så fröken pratar! Har fröken sett en tocken karl?»

Jag satte mig upp på köksbordet och lät fötterna gunga.

»Jo, ser Edla, jag mötte honom i sko-

gen i dag, och skogen var tyst, och där fanns bara han och jag i den. Och han frågade mig om jag ville bo kvar där med honom, alltid. Men då sprang jag hem!»

»Jaså! Och så var det slut?»

»Nej, du, det är knappt början ännu. För han står nog kvar där och väntar på mig; och en dag går jag ditut igen. För, ser du, sådan är han, att man glömmmer honom aldrig, aldrig, om han en gång sett på en.»

»Det var en otäck människa», sade Edla.

»Nej, nej, Edla, det är en själf, som är otäck, om man kan glömma honom.»

»Det var en konstig karl», svarade hon endast. Hon tyckte nog jag pratade stora dumheter.

* * *

Allt detta förklarar nu emellertid icke hur jag kom till att älska Claes, och jag kan häller icke förklara det. I alla mina dagar har jag hört Eva säga, att man bör känna hvarandra väl, ära och akta hvarandra för att en värklig kärlek skall kunna uppstå. Men sanningen att säga, har jag aldrig trott det.

Jag hade ingen anledning att akta och ära Claes, och jag kände honom knappast, men han var icke ur mina tankar. I tre dagars tid genomgick jag på nytt och på nytt den korta stunden i skogen, diktade så om den, gjorde den till ett underbart möte, som tändt kärlek i bägges våra hjärtan, formade om hans ord och mina, drömde att jag följt honom bort och blifvit med honom i skogen, alltid, i den glänsande vårskogen med klara vattendroppar i spetsen af hvart

tallbarr, och sol, som bröt fram och speglade sig däri. Den fuktiga mossan bar oss som mjuka mattor, och luften var ren och ny att andas och doftade af jorden, den berusande jorden, som födde nytt gräs, spädt, ljust gräs mellan de gamla döda stråna från ifjol. Så var allt nytt och jag själf ny, oförklarlig och olik mig själf, jublande i triumf att ha vunnit honom och darrande af svaghet och af lycka desslikes. Och vi följdes åt genom skogen, och alla glömde oss och vi glömde alla, och många, många år senare, när vi kommo ut igen bland de andra människorna, kände oss ingen mer. Det gamla huset stod här som förut, men alla de gamla människorna betraktade oss nu med frågande, främmande blickar. Men vi logo åt hvarandra och erforo ingen saknad eller sorg öfver att de glömt oss.

Ty vi behöfde dem icke och icke något af deras lif i vårt.

Så tänkte jag, medan våren på tre dagar gick stormande steg framåt. På tredje dagen kom Claes hem på besök, åkande och visitklädd. Jag hörde vagnen komma och sprang till fönstret och såg honom; men sedan tordes jag icke gå ner i salongen. Jag visste att han satt därinne med Pappa och Eva och förmodligen talade om landtbruk och kor och folkskolor och sådant — och så förstod jag, att han bjudits kvar till middagen; hans häst var redan förd in till stallet. Således skulle jag i alla fall bli tvungen att råka honom.

Jag bytte om klädning och kammade om mig; så ruskig som här om dagen skulle han slippa se mig. Längre satt jag framför spegeln och betraktade mitt

eget ansikte med de stora bruna familjeögonen — omöjligt att finna något vackert i dem, tänkte jag. Omöjligt att finna något vackert alls vare sig i ansiktets smala oval eller i håret, som såg för tungt ut däremot, eller i någonting. Eva sade ju också, att jag var ful. Förr hade jag ej tänkt därpå — nu fann jag det själf. Jag gick tyst ner i matsalen och betraktade bittert porträttet af farfars farmor, som jag skulle vara lik.

Hon satt där på väggen, som alltid, och liknade en uf med sina stora runda ögon och sitt pudrade hår; jag kallade henne alltid i tankarna »gumman Uf.» Och nu var jag lik henne! Hvarför, hvarför skulle jag inte kunnat få bli vacker?

Jag gick ut i tamburen. Där hängde en främmande resrock, som hade en svag stallukt; i dess veck gömde jag ansiktet

och grät. Ty jag föreföll mig med •ens dum utan gräns, som i tre dagar kunnat inbilla mig, att jag var någon prinsessa för en saga i skogen.

Dörren till salongen öppnades i det samma, och jag sprang hastigt tillbaka; det var Claes, som kom ut. Han stängde dörren bakom sig och hälsade på mig, litet förlägen kanske öfver att ha funnit mig gråtande i sin rock, men glad att känna igen sin bekantskap från mötet häromdagen. Det senare sade han mig genast. Han log och sökte med blicken min blick till svar. Så förde han mig in i förmaket igen, där Pappa och Eva sutto.

Jag minns ej nu hur samtalet gick, jag tog ej stor del däri; men efter mid-dagen sprang jag ut i tamburen igen och den gången grät jag icke; jag omfamnade

hans rock och kysste den i en sorts vild glädje öfver att Claes dock fanns hos oss, och förmodligen skulle komma tillbaka, och möjligen göra det för min skull. Ty när han talat med de andra, var det dock oftast på mig han sett; otaliga gånger hade jag mött hans blick därvid; till slut hade jag knappt mer vågat se upp, ty »gumman Uf» var mig icke riktigt ur tankarna, och i grund och botten fruktade jag dock, att kanske äfven han satt och upptäckte likheten.

Långt senare, när jag berättade honom detta, skrattade han hjärtligt.

* * *

Detta är allt om den allra första början. Nu kan jag icke minnas mer och icke den långa våren, som försvann och gled in i försommaren, medan Claes och jag

allt oftare råkades och allt mera gled in i hvarandras tankar och hvarandras lif.

Som af tyst öfverenskommelse möttes vi i skogen, på lilla vägen mellan hans hem och mitt; vi sökte den bägge, drogos till skogen, där vi först sett hvarandra, funno samma tider och späjade med blicken efter hvarandra innan vi hunnit fram. Och sedan gingo vi där fram och tillbaka i långa stunder, som ändade allt för snart, när tid blef att gå hem igen. Sällan minns jag att vi mötte någon på de ensliga vägarne; men kom det någon ibland, så blef den genast för oss en sorts vän, invigd i hemligheten, hvilken vi nickade åt, och hvars drag vi sedan vänligt drogo oss till minnes.

Hvad vi talade om? Om allt, från dagens små händelser och små inträssen, liksom gamla bekanta, och till de tysta

tankar, som blott vänner yppa. Isynnerhet talade jag, berättade om mitt lif, det lilla som fanns, bar fram mina önskingar och mitt enfaldiga — utan tvifvel — sätt att se världen, gaf honom allt hvad mina tankar rymde. Helt naturligt kom jag därtill, som hade det alltid bordt vara så.

En dag öfverraskade oss rågnet, när vi följt en smal stig, som kreaturen trampat, och kommit långt på sidan om vår vanliga väg. Det föll först några tunga droppar midt i solskenet; men så med ens blef skogen mörk, det susade i tallkronorna, det brakade i torra kvistar och fåglarna flögo undan; och så kom rågnet, hållande och stridt. Det var omöjligt att hinna hem, eller att hinna till Stafstorp ens, och vänta under något träd, tills ovädret gått öfver, var icke lönt.

Genom barren silade vattnet och hvar fläck i skogen var våt.

Claes tog min hand och började springa. »Det är inte så långt till ett skogvaktarehus här», sade han. Jag följde honom, sprang på den slippriga marken, gled och hoppade, och tänkte på min nya hatt med den lätta, hvita tyllen, som skulle vätas till en trasa, och på Evas vrede. Och jag fruktade att skogvaktarefrun skulle berätta om Claes och mig, ifall vi sökte skydd hos henne. Jag bad Claes stanna.

»Nej», sade jag, »jag vill inte gå dit. Hällre blir jag genomvåt härute.»

Jag satte mig på en stor bar sten och tog af hatten och sökte skydda den med näsduken och med armarna. »Staccars lilla hatten», sade Claes. Han betraktade den medlidsamt utan att våga

taga i den, en sådan där liten fruntimmerstingest, och ledsen att den farit så illa. Vi tänkte inte på annat än hatten med den vackra hvita tyllen, vi rådgjorde om hur skadan skulle repareras. Han förstod det inte det minsta, men han bjöd till så godt han kunde. Han trodde kanske ingenting skulle märkas, blott den blef torr, eller kanske rentaf det blefve vackrare sedan, en smula skrynkligt.

»Kan det inte vara modärnt?» frågade han.

Jag skrattade åt honom, men rätt ledsen på samma gång, mest för Evas skull och för hvad hon skulle komma att säga.

Naturligtvis tyckte han att jag var barnslig och det hela betydelselöst, men det sade han inte. Han tog hattstac-

karen, vände på den med tafatta herr-
rörelser, virade sin näsduk om den jämte
min, och ville så nödvändigt att jag
skulle taga på mig hans halmhatt i stället,
för att inte håret skulle bli för vått.
Allt detta under rägnet, som hällde allt
våldsammare ned, så att vi nästan måste
gå lutade, för att ej få för mycket i ansiktet.

Egentligen var det så komiskt, men
så roligt också, detta äfventyr, som vi
delade, dessa delade omsorger om en
stackars vårhatt, och alla hans tankar
på mig, att jag ej skulle gå där det
var våtast, och att vi skulle gå fort, så
att jag ej förkylde mig. Och ville jag
inte låna hans rock och kasta öfver ax-
larna? Han kunde så väl gå i skjort-
ärmarne — om jag tillät.

Från sidan, under den drypande lug-
gen sågo vi på hvarandra, fulla af skratt,

med en underström af rörelse och en saknad, öfver att skogen inte var dubbelt så lång att gå igenom, i det rinnande vattnet. När vi kommo till ljusningen, där vi brukade skiljas, bad jag honom komma med hem och torka sig litet.

Men han ville inte; han sade att han inte hade tid. Men jag förstod af hans blick att han ville behålla minnet af den promenaden sådant det var. Och en plötslig, varm, ny glädje brusade upp inom mig.

En minut stodo vi där bredvid hvarandra, tysta, innan jag räckte honom handen till afsked. Men när han fått den, höll han den fast, hårdt, kvar i sin, och i det han hastigt böjde sig framåt, kysste han min panna, med rägn-droparne darrande däröfver, i hårfästet...

* * *

I slutet af maj månad infaller Evas födelsedag. Den dagen ha vi alltid haft fest hemma, med alla grannarna. Så skedde äfven detta år, och Claes blef naturligtvis bjuden.

Jag minnes det vackraste solsken i äpplehagen, med alla trädens kronor hvitglänsande, och skratt och jubel mellan hvar kvist. Det slog mig till mötes som ett intryck af lifvets berusande lycka själf, när jag kom ner i trädgården och såg framför mig detta skärhvita hvalf, som darrade och doftade ofvanför markens grönska, och kände den solvärmda, friska majluften, och mindes och tänkte att Claes skulle komma. Jag slöt ögonen, stod sådan en lång stund med, inom mig, en känsla af död från allt, hvardag, omsorg och människor, en död, som var mera lik lif än något i det lif, jag lefde.

Så väl jag minnes det, hur jag står och väntar. Och så kommer Claes. Han är fin i dag, i svarta kläder och ny halsduk, och bland alla de andra gästerna är det något säreget med honom, ehuru han visst icke ser bäst ut. Men det är som vore han den ende icke-främmande. Allt hos honom förefaller mig så mycket mera bekant, ej blett dragen, utan också gången, ställningen — jag urskiljer honom genast i de aflägsnaste grupper. Och när ljudet af hans röst träffar mitt öra, erfar jag en tyst glädje.

Och så, när han vänder sig om och jag märker att det är mig han söker med blicken — och jag döljer mig bättre, för att få vara vittne därtill en längre stund ännu. Och när våra blickar så slutligen mötas, och vi le emot hvarandra med en min af hemligt förstånd ...

Dock finnes ju i själfva värdet alls-
intet oss emellan; vi ha aldrig sagt
hvarandra ens att vi äro vänner. Ännu
mycket mindre ha vi talat om kärlek.
Men vi stå dock i ett hemligt, fast för-
bund med hvarandra — vi hålla af hvar-
andra; det behöfves inte mer.

Å, hela den långa kvällen, då allt
gick ut på att räkna ut ögonblick då vi
skulle kunna råkas, eller räkna ut att
vi finge komma bredvid hvarandra i le-
karne. Men allt, så att ingen annan
skulle märka det. Det var roligt, men
pinande på samma gång, ibland. Ty
ofta måste ju Claes tala med andra flic-
kor, le emot dem och skratta med dem,
liksom med mig, eller rättare sagdt, inte
alls liksom med mig, ehuru jag hvar
gång trodde det. Jag sökte då, på af-
stånd, följa hans tal, icke orden, men

meningen; jag bevakade hans rörelser, jag glömde att svara dem, som talade till mig, eller svarade jag utan att veta hvad.

Och under tiden stod Claes och tänkte just det samma, tyckte sig märka att andra roade mig precis lika mycket som han, (ehuru de i själfva verket tråkade ut mig), och plågades däraf. Ända tills, slutligen, af en händelse, våra ängsliga blickar möttes på samma gång, och tvärs öfver golfvet, förstående allt med ens, gåfvo hvarandra en brådskande förklaring.

»Förstår du inte, att jag bara gör mig till», sade mina ögon.

Och hans svarade: »*Nu* förstår jag det. Men du, du har väl inte tviflat på mig?»

Och mina åter genmälte: »*Nu* tviflar jag inte mer.»

— Nej, vi hade icke talat om kärlek. Och dock talade vi i själfva verket icke om annat. Omärkligt kommo vi därhän, att allt fick en dubbel betydelse oss emellan, en tyst betydelse om allt hvad vi voro för hvarandra och för hvarandras tankar, när vi voro skilda åt. Ett nät af ord snärjde oss in, en väfnad af minnen från olika stunder, då våra känslor mötts, och vi bägge känt det, och hvar och en för sig förstått, att den andre känt det på samma sätt. Fastare och fastare knöts nätet, och vi längtade bägge, att det skulle bli fast nog, för att vi skulle våga vidröra dess bräckliga maskor med ord.

Därhän hade vi kommit den dagen i maj, Evas födelsedag. Och den dagen var det, som nätet blef fast nog. När Claes skulle fara på aftonen och tog

godnatt af mig, frågade han lägre, så att ingen annan kunde höra honom:

»Kommer du ut i skogen i morgon, Elise?» Aldrig förut hade han bedt mig därom, och aldrig förut talat till mig så, med den tydliga viljan att hans ord skulle bli för mig ensam.

»Jag skall komma», svarade jag. Och sedan den dagen bad han mig hvar gång, och vi gjorde upp våra tider, och indelade å ömse sidor våra dagar så, att vi hvar morgon kunde ses, åtminstone en kort stund. Och vi sade hvarandra hur tom dagen synt oss, om till och med detta varit omöjligt.

* * *

Kom så den tid, då vi begynte att skrifva till hvarandra. Det var egent-

ligen blott jag, som skref; han tyckte inte om och kunde inte, sade han, forma sina ord och ännu mindre sina tankar, i bokstäfver. För mig var det ett nöje. Om vi råkats på morgonen, skref jag på kvällen; alltid fanns det något att påminna om och hålla kvar och lefva om, genom att nämna det på nytt.

Jag tyckte ibland, att Claes icke var så glad som han borde, när vi råkats; han var så allvarsam, såg på mig liksom långt inifrån och sade ingenting; det plågade mig mycket. Jag fruktade att han hade tråkigt i mitt sällskap, fann mig barnslig och dum; men när jag sade honom det, svarade han mig med ett leende eller skakade han på hufvudet. Det var icke det.

Hvad då? förmodligen ingenting; förmodligen var det hans sätt, som var

sådant. Men när han en dag sagt mig, att mina bref gjorde honom en sådan stor glädje, beslöt jag att skrifva ofta, mycket ofta, för att ständigt påminna honom om mig. Och de blefvo mitt nöje, dessa bref, som sällan fingo annat svar än ett »tack» nästa morgon, men uti hvilka jag kunde drömma mig vår sammanvaro förlängd och ständigt förnyad.

Jag lägger in ett par af brefven här, de stackars brefven, som jag icke då tänkte, att jag en dag skulle få tillbaka.

30 juni.

Claes, du glömde igår, när du gick, att säga mig farväl för tre dagar, som du skall vara borta. Du sade farväl såsom du brukar, när vi åter skola ses nästa dag. Fy, Claes, så fult! Du skulle förtjäna, att jag allsinte skref till dig

under din bortovaro; men då straffade jag mig ju allra mest själf.

Vet du, igår kväll talade Eva och jag om dig. Pappa satt och lade sin patience, som du vet att han brukar, och jag hade spelat för honom en stund, de stycken han tycker om, och så dem, som jag vet att *du* tycker om. När jag så, sedan jag slutat, gick fram och satte mig bredvid Eva, sade hon oväntadt: »Claes Ladow är en särdeles hygglig människa». Jag hajade till. »Ja», svarade jag; jag hade ingen anledning att förneka det. Men hvad ville hon? Hon kretsade kring dig och ditt; var det för min skull eller för sin egen? Hvilken tanke, den sista!

Men du kan vara rätt smickrad, om så vore, ty Eva är ju ansedd för att vara en treflig flicka med hufvudet på

skafft, och friare har hon icke saknat. Jag må väl icke nu förråda några familjehemligheter? Likagodt! — Kände du din företrädares på Stafstorp kusin, Rudman, en tjock och andfådd herre, som har pängar och ett hus i staden; förrästen är han ingenting och sysselsätter sig med sigillsamling. Denne Rudman, Alfons, förälskade sig i Eva, kom hem en tid nästan hvar dag, satt i soffan och sade »puh» och rullade med ögonen; det var som om de varit det enda han kunnat röra på, när han väl kommit in i ett soffhörn. Eva var reserverad och sade emellanåt med stolthet, att männens beundran aldrig stigit henne åt hufvudet; men hon födde herr Alfons med all mat hon lyckats få reda på att han tyckte om. Med ett ord, allt artade sig till det bästa.

Emellertid hände det herr Alfons en olycka: han fick en liten böld på näsan. Hela trakten talade om hans böld och om hans förtviflan öfver densamma; han stängde in sig i sitt rum och förbjöd besök. Äfventyret tog dock snart slut. Men när herr Rudman en tid därefter friade till Eva, svarade hon, säkerligen icke utan grämelse, nej. Hon ansåg förmodligen, att glansen af hennes upphöjelse till fästmö alltför mycket skulle minskats af den stackars bölden. Detta är nu ett år sedan; men min tro är, som visan säger:

»Han kommer väl igen om ett år eller två,
Ty kärleken slutar så sena».

Jag pratar och pratar; blir du trött? Det är så roligt skriva till dig, Claes, och det blir om allt, om Eva och Alfons, just som en förevändning att icke på

länge behöfva lämna dig. Mina tankar lämna dig aldrig; det skall du veta och känna. Gör du det? Tänk då också på mig.

Elise.

17 juli.

Jag har ofta frågat mig, Claes, hvaraf det kom sig, att vi genast så väl förstodo hvarandra och så fullkomligt funno hvarandra. Ty du har ofta sagt mig, att ditt intryck var lika snabbt som mitt den första gången vi sågo hvarandra, och lika troget den andra. Men jag får — som vanligt när jag frågar mig själf — intet förståndigt svar. Jag blott berusas af att det är som det är, allt; jag visste icke förut hvad det var

att känna glädje. Du är för mig sol och lycka, frisk berusande lycka, strålande sol. Jag går i solsken, ser icke ikring mig, märker ej, om det finnes skugga, märker ej att dagarna förflyta med en enformighet utan afbrott, som förr plågade mig, och som jag nu fröjdar mig åt, emedan den gifver mig plats åt mitt lif för mig.

Så är det oftast. Blott sällan smyger en liten misstämning sig fram. Du förstår, att det då är dig jag är misstämd emot? Vill du veta hvarför?

Jag tycker stundom, att du icke följer mig som du borde på de lätta, soliga vägarne. När vi råkas, är det inte blott glädje jag märker hos dig; nej, du ser på mig, forskande och frågande, och spörjer mig om tusen dumma saker, som alls ingenting äro att tala om . . . hvad jag

gjort och gör och tänker göra, och om jag inte längtar min väg. Men du, du säger ingenting, och om jag frågar liksom du, får jag alls icke några ordentliga svar. Mina tankar vill du ha, alla, men dina egna behåller du ofta själf, synes det mig. Är det nu snällt, Claes?

Och kommer jag försent en dag, i skogen, eller icke alls — om jag blifvit alldeles hindrad — är du misstämmd; eller om jag skyndar att lämna dig. Det bevisar mig ju, att du glädes att se mig, det är sant; men på samma gång är det som trodde du mig inte riktigt. Ja, just det! Jag har märkt det ibland, känt det som man känner en ruta, när man sträckt fram handen mot blommorna, som växa tätt utanför fönstret — utan färg och knappast synlig, men kall och hård och obeveklig. Nej, du tror mig inte riktigt;

du är inte säker; och när du är ensam, är jag viss om att du ofta plågas, när du tänker på mig.

Du kallar mig en liten flicka, och hvad jag säger, ler du åt, som åt barnsligheter. Men fastän du älskar barnsligheterna, tror du dock inte riktigt på dem som på stort folks tunga tal. Är det nu rätt och snällt af dig, Claes?

* * *

Dessa bref och många till, lika dessa, fick han under den sommaren. Han svarade någon gång, små korta, vänliga biljätter, i hvilka han alltid gaf mig rätt, hvad jag än sagt. Och föröfrigt förändrade sig ingenting.

Men slutet? Början till slutet?

I slutet af Augusti kom Alfons Rud-

man ut till oss en morgon under någon likgiltig förväändning. Han uppmuntrades att kvarstanna ett par dagar, och när han reste hem till staden igen, förde han med sig Evas ändtligen tillvunna ja-ord. Förlofningen tillkännagafs så fort som möjligt, och tiden för brölloppet utsattes till i november, då de, som det heter, ingenting hade att vänta på.

Nu hände sig, att Claes strax efter förlofningen blef tvungen resa bort på fem eller sex veckor. Det var icke oväntadt; jag visste att han hade affärer och bråk om ett arf någonstans i södra Sverige, och hans resa hade hela sommaren varit påtänkt. Nu inföll den just under en tid, då jag fick mycket att göra och vårt hus kom i osedvanlig rörelse; det blef icke tal om annat än sylt och lingonpäron, lakan och dammhanddukar och

tyg till bruddräkt, hvilket mycket om-disputerades. Och så om att få en jungfru i staden, och om svårigheten med en torkvind och med fuktfria källare — ja, all världens brudar allena vete hvad det var, som i tre månaders tid mäktade fylla huset med prat och spring och brådska!

Allt detta gjorde, att jag icke kommit till att hinna med Claes så mycket som vi båda önskat, om han varit kvar i trakten; och som jag visste hur ledsen han blifvit, erfor jag en viss förnimmelse af lättnad midt i saknaden. Jag lofvade att skrifva ofta, och jag skref så ofta jag hann. Lyckligtvis var post-Johan, då som förut och alltjämt, mig en trogen hjälpare, stolt öfver förtroendet, och finnande för öfrigt högst naturligt att fröken Elise »hade fästman», när fröken Eva var »ringförlofvad».

(Åter några bref.)

10 September.

Tack, Claes, för att du skref till mig genast du kom fram. Anade du hvilken stor glädje det skulle göra mig, eller skref du blott, emedan du hade god tid och kom att tänka på »lilla flickan?»

Ditt bref kom på kvällen. Jag hade gått allén ned för att möta post-Johan, som dröjde längre än vanligt. Det var tyst ikring mig, blott rassel af lindarnas blad, och mörkt utan månsken, hemskt, om jag ej haft dig till sällskap, till ljus och till trygghet, käre. Jag gick där i en timme väl, fram och åter i dunklet, jag frös, jag blef underlig, allt lefvande på jorden försvann, allt som vi lefva i, och allt sammansmälte i en enda mörk, rasslande lindallé med jag, ensam människa, däri

och så du, kommande där bortifrån, där ljusningen är vid stora gårdet. Så hörde jag Johans vagn och stod stilla i skuggan och väntade. Och äntligen hade jag då ditt bref, den lilla stackaren på fyra små sidor, som du skall ha och som du får så mycket, mycket tack för.

Men nu skall du få höra hur vår tid går eller, rättare sagdt, ilar. Vi ha linnesömmerska hemma och klädsömmerska, och alla snörpa och sy vi för tjugu. Dagen i ända broderar jag dussinvis med D. R. (Dåve—Rudman) i rödt och i hvitt, medan Eva med allvar ägnar sig åt äpplekokning. På kvällarna sitta vi i förmaket och föra fästmanskonversation, när Alfons är där. Jag säger »vi», ty Eva yrkar inte alls på tête-à-tête'r; jag är dock hänsynsfull, jag tager Pappa med mig in i bortersta hörnet och

spelar schack, medan Eva sätter sig i soffan bredvid Alfons, som håller armen om hennes lif — när hon har tid. (Jag tänker då alltid på, hur obehagligt det skulle vara att sitta i Evas ställe.) Och så hör man bitar af deras samtal... »blå salongsmöbeln... omöjligt hinna resa in till staden i morgon; betänk att lingonsyltet nu måste gå framför allt annat»... »som du vill, kära Eva»...

Roar detta dig, Claes? Tycker du som Eva, att allt sådant bör talas om med mera allvar än jag gör? Jag, för min del, tycker bara, att bröllop är det mest prosaiska i världen; och midt upp i syltet och saltet och baket längtar jag efter den sköna stillheten, som var vår, din och min, för blott några veckor sedan.

Din Elise.

14 September.

I dag, Claes, må du tro jag har brådtom — du får bara en liten papperslapp, som jag medelst snus, stulet ur Pappas stora förrådsburk, mutat post-Johan att vänta på. Du skall veta, det kommer främmande idag, huset fullt, familjen Rudman, först och främst gubbens f. d. på Stafstorp med döttrar och mågar och barn; så ett par kusiner till Alfons och hans syster, en äldre härads-höfdingeänka, och hennes son, som skall bli min marskalk. Han heter Gerard — så vackert namn! Tycker du inte?

Men innan alla dessa komma ville jag skicka dig en hälsning, vill ha varit med dig åtminstone en kort stund idag, och vill att du skall få veta det. Och så skickar jag dig då detta, med alla mina tankar.

Din Elise.

19 September.

Tack, käre, för ditt bref. Nej, Claes, du får inte göra mig förebråelser för min promenad i lindallén, i väntan på ditt bref; jag vill inte höra talas om ditt »förstånd!» Du får taga tillbaka alltsammans; kom ihåg det i nästa bref!

Men nu ska du få höra om våra främmande i fredags. Klockan ett kom Alfons med systemen, en beskedlig gumma, och systersonen Gerard. Han ser bra ut och var mycket trefflig.»

— Hur väl minnes jag inte ett långt uppehåll här, efter de korta, stela satserna ofvan, en öfverläggning med mig själf, om huruvida jag skulle eller ej tala mer om Gerard. Att icke göra det stod mig visserligen fritt, men syntes mig likväl ett sorts förräderi; ty Gerard hade värkligen lämnat ett starkare intryck

än det jag tolkade med »ser bra ut och mycket treffig». Å andra sidan, sade jag mera, så skulle Claes utan allt tvivel missförstå mig. Hans svar skulle bli stelt och plågande, just emedan han ej skulle vilja säga mig, att han var plågad; det skulle komma som en förebråelse och därtill en förebråelse för ingenting, då jag intet ondt gjort hade. Nej, det var nog bäst att ingenting säga alls. Ty för att vara uppriktig, borde jag skrifva:

»Gerard är den vackraste man jag sett; när han först kom in på gården, slog mig genast hans skönhet, full af manlighet och af finhet. Icke att han är skön som en bild; en uppmärksam granskare skulle måhända finna många invändningar att göra däremot; men det ligger öfver honom och hvarje hans rö-

relse en tjusning som hos ingen annan. Hans leende är ett skratt, hans ögon en rikedom af uttryck; allt i lifvet tyckes, när han talar därom, lätt och roligt som ett lustspel i festlig dekorerings; det finnes ingenting tungt och allvarligt kvar, det vill säga inte något grinigt allvar med grafölsfysionomi. Nu skall du inte för allt detta tro, att jag lättsinnigt förälskat mig i den säkerligen rätt lättsinnige Gerard, Claes. Långt därifrån är min moraliska grundval ännu så stadig och är jag dig så trogen, du kunde önska. Gerard är Gerard och du är du; Gerard är en ung man, som väckt min lättsofvande beundran; men du är det käraste jag äger i världen. Märker du skillnaden?»

— Detta tordes jag dock inte skriva till honom. Ty hvad borgade mig för

att han ej skulle tänka: »slutet har hon satt dit för att förvilla eller för att trösta mig.» Hur kunde jag våga hoppas att icke *allt* sedan skulle väcka hans misstro, om en enda småsak händelsevis kom till att göra det. Risken var för stor; jag strök den uppriktiga sidan om Gerard, tog ett nytt ark och stannade skenheligt vid den ursprungliga meningen. Sedan fortsatte jag:

»Gubben Rudman har sedan många år tillbaka en fot i grafven. Liksom spräckta koppar hålla i årtal, kommer han troligen att öfverlefva oss allesamman. Mig klappar han alltid på kinden, hvilket jag finner vara onödigt af en sådan där gammal ful gubbe. De andra är det just ingenting att förtälja om; sin nya släktinge, Eva, äro de alla förtjusta i. Jag tilltalar dem mindre»,

(utom Gerard, hade jag tänkt tillägga; men lät det vara). »När kommer du hem, Claes? Tusen saker behöfver man råkas för att tala om, och bref äro ett dåligt surrogat.»

— — Här har jag rifvit sönder brefvet, som fortgick i samma stil. Jag minns hur svårt att skriva det var, det stackars brefvet, det första till Claes, som ej brusade fram ur pännan, utan arbetades ner på papperet och tänktes öfver och skrefs om, rädd som jag med ens blef att säga för mycket, trots önskan att vara uppriktig. Ja, det blef så till sist färdigt, ungefär likt de andra till längden och innehållande ungefär samma uttryckssätt — kanske såg han häller aldrig någon skillnad. Och dock var detta brefvet i själfva verket blott ett ark postpapper med ord på, ett bedrä-

geri utan den del af mig, mina tankar och mitt lif, som likt den tysta och gömda grundtonen däri följt med de andra — och gifvit dem deras enda värde.

Och detta vardt början till slutet.

* * *

Emellertid fortfor jag som förut att skriva till Claes, allt under det bröllops-tillredelserna hemma fortsattes och togo en del af min tid, och jag undrade om, när min tur en gång kom, det skulle bli lika besvärligt då.

Jag hade aldrig skådat rustningar till en äktenskaplig kampanj på så nära håll förut. Naturligtvis låg det inom min erfarenhets gränser, att människor understundom gifte sig med hvarandra; det lystes därom i kyrkorna, och det stod skrifvet därom i tidningarna; men det

hade aldrig förr inträsserat mig närmare. Nu däremot fick jag tillfälle att dagligen säga mig: »Jaså, så går det till. Det är inte bara att gå till kyrkan, en solig morgon, i sidenklädning, med musik, och blommor kring altaret — nåja, det kunde ju också ett barn begripa; det gäller bara att ha tänkt på det.»

Jag började tänka. Jag plockade af mig romantiken i dess form af eviga skogspromenader och tyst lycka, som ingen människa skulle känna till, och till bevarandet af hvilken ingen skulle behöfva ge goda råd eller hjälp; och jag tänkte på Claes och begynte för första gången undra, hvilka hans tankar egentligen voro.

Skulle vi inte gifta oss med hvarandra? Eller skulle jag gifta mig med någon annan? Nej, naturligtvis inte; det vill

säga, det var alldeles säkert inte hans tanke. Men hvad skulle det allt bli af då? Aldrig hade vi talat om dylika saker. Hur skulle det börja? Vi hade kommit till en punkt, då det måste börja. Allting var det här bröllopets skull, Evas; det hade rest sig som en mur midt i Claes' och min sagovärld; det delade den midt i tu; det, som hade varit, var bakom oss. Och nu började det nya på andra sidan; men hurudant skulle nu detta nya bli?

Så erfor jag, oredigt, intill den dag, då Claes kom hem igen och i ett kort bref lät mig veta därom. Jag svarade, att jag nästa morgon skulle komma till vår vanliga mötesplats.

Hur pinsamt väl minnes jag icke nu detta återseende. Det var en solig dag, och solen lyste bland tallstammarna och

kom dem att glänsa som brons. Jag skyndade stigen fram, hade skylt på hufvudvärk för att komma hemifrån, och lofvat att snart vara tillbaka.

Jag erfor en underlig beklämning medan jag skyndade fram; jag gjorde mig med ens reda för hvilken lång tid, som gått förbi, sedan jag sist gick ut att möta Claes. Ingenting hade händt, och vi borde råkas just som då, blott med dubbelt större glädje, när skilsmässan varit så lång; ingenting hade händt och dock var allting olika. Den kära vanan att hvarje morgon återse Claes hade jag lärt mig att icke sakna mer; det hade varit svårt i början, nu tänkte jag ej mer därpå.

Men nu kom han kanske och trodde, att allt var alldeles såsom han lämnat det; mina bref hade sagt honom det, af

vana, och han hade naturligtvis trott dem. Hvarför skulle jag ha bedragit honom? Jag var ju icke bunden vid honom af ett enda ord, af ett enda löfte. Skulle han förstå, att min stämning hade förbytts, och förstå att tyst, småningom låta mig återkomma till den, som varit, utan att begära det, utan att påskynda det? Detta var ju allt, som behöfdes; ty icke hade jag upphört att hålla af honom...

Det kom snabba steg bakom mig, och när jag såg upp och vände mig om, stod Claes där och tog min hand och sökte min blick. Jag märkte genast, att han, liksom jag, fruktat återseendet, icke emedan han förändrats, utan emedan han förstått mig bättre än jag trott — eller var det kanske blott gammal misstro?

Jag sade, vänligt: »Goddag, Claes. Hur står det till?»

»Tack», svarade han. »Och du?»

»Jag har det förträffligt. Skola vi gå ett slag? Jag har blott en kort stund på mig och... ja, jag säger det med samma, vi kunna nog inte ses ofta, nu och intill bröllopet.»

»Jag kan förstå det», svarade han sakta. Jag såg att han var plågad.

En stund gingo vi tysta.

»Nå?» frågade jag.

»Hvad vill du höra, Elise? Om denna tiden? Jag har haft mycket att göra.»

»Ja, du skref det.»

Återigen en tystnad. — Nu började han:

»Och du, Elise? Du har ju varit snäll och skrifvit så ofta; jag tycker ändå det är så oändligt mycket jag ville höra om.»

»Ja, du kan ju fråga», sade jag kallt.

»Hvarför är du ovänlig, Elise? hvad är det?»

»Jag är inte ovänlig.»

»Du är dig inte lik. Hvad är det?»

»Jag tycker det är du, som är stel och märkvärdig. Du ser på mig som om du hade tusen saker att förebrå mig.»

»Nej, barn, jag är ledsen, att du skall tro det. Jag önskar blott, att vårt återseende varit annorlunda.»

»Hur i all världens dagar ville du då ha det?»

Han svarade inte, och jag fortfor:

»Det är väl inte så besynnerligt att du varit borta några veckor? vi behöfva väl inte för det ställa till med stora sentimentala scener. Du har varit borta — nu råkas vi igen; det är ju helt enkelt.»

»Jag önskar det vore enklare än jag finner det vara», svarade han hårdt.

»Nå, Claes», bad jag, »blif inte led-
sen; det är alls inte lönt. Om vi sett
hvarandra igår, skulle du inte finna mitt
sätt idag ovänligt. Men därför att du
varit borta en längre tid — ja, hvad
tjänar det till att förklara! jag har helt
enkelt hvarken tid eller lust att gå och
vara sentimental.»

Åter en lång paus. Så jag:

»Du är inte värst pratsam idag, Claes.»

»Jag har ingenting att säga dig.»

»Då är det bäst jag går hem.»

»Får jag följa dig?»

»Som du vill.»

När vi kommo till skogsbrynet, räckte
jag honom, som alltid, handen. Han be-
höll den för att hålla mig kvar och såg
på mig; och plötsligt fick jag tårar i
ögonen.

»Förlåt mig», bad jag. »Var inte

ledsen. Jag är värkligen ledsen på mig själf.»

Detta var vårt återseende.

* * *

Min historia börjar draga ut på längden och den är icke rolig nog att berättigas därtill. Jag famlar tillbaka efter tider och data för den kyla, som allt bestämdare steg upp mellan Claes och mig; men jag finner inga. Kylan kom som de kalla dimmorna om höstkvällen, lika formlös och omöjlig att gripa uti som de. Jag hade icke tid med honom, kom brådskande ner till skogen och lämnade honom strax igen, utan de ord till afsked, som sagt honom, att jag lämnade honom med tungt hjärta. Han var icke längre, såsom på våren, allt — och jag

fann det orimligt af honom att ej inse detta som en naturlig sak. Höstdimmorna stego upp omkring oss, allt tätare, men vi försökte att icke se dem. Ty hvarför skulle de finnas? Vi hade icke växlat hårda ord; endast det hade händt, att årstiderna växlat om. Man märker ej öfvergången, och så står man en dag, från sommaren midt inne i hösten, och bladen falla ett för ett ikring en. Och icke alltid märker man ens då hvad det betyder: att vintern står för dörren.

En dag står dock fram för mitt minne bland alla dessa dagar; det är Evas bröllopsdag, den tredje november.

På morgonen hjälpte jag Eva att ikläda sig brudstassen; sedan återfinner jag mig själf egentligen icke före den stund, då jag fann mig stå i kyrkan vid Gerards sida. Gerard hade uniform på sig (han

är reservofficer vid flottan) och min ögonblickliga tanke var:

»Alla herrar borde åläggas att ha någon uniform. Det finns bestämdt ingenting, som ser dummare ut än en herre i frack och hvit halsduk på förmiddagen, hälst under en vigsel.»

Efter denna reflektion såg jag mig omkring bland damerna. Hvarför gråta fruntimmer alltid på andras bröllop? Häradshöfdingeänkan, Gerards mor, var upplöst i tårar; sex andra damer, samt fyra af tärnorna gråto stilla; endast jag och en kusin till brudgummen hade vår hela jämvikt i behåll; våra blickar möttes, vi logo och nickade åt hvarandra.

Prästen höll länge tal; jag hörde inte på. Jag hör aldrig på tal, om de inte äro lustiga, och det kan man ju ej begära att ett brölloptal skall vara. Jag

stod än på det ena benet, än på det andra, och räknade efter hur många gånger ordet »allvar» slog mitt öra från pastorns mun. Just som jag hunnit till sju, fick jag se Claes.

Han stod i tredje eller fjärde ledet, var blott en vanlig gäst utan framstående roll vid festligheten. Han såg på mig, och hans uttryck var så upprördt, att det skar i min lätta stämning. Jag förstod hans tankar: »Gifve Gud det vore du och jag, som stode här i dag, Elise.» Men min blick gaf honom intet svar.

Återigen såg jag mig omkring i kyrkan; den var med ens blifven olika mot nyss, tyckte jag. Herrarna sågo ej längre så dumma ut, och det syntes mig nästan naturligt att damerna gräto, fastän jag icke kunde göra det själf. Jag var ju en annan än de, jag kunde inte förstå

dem, jag hade icke detta allvar, hvarom prästen talade, och högtidligheten i den akt, som försiggick framför mig, gled mig förbi.

Eller — återigen — var det kanske ändå de, som voro onaturliga, som stodo och arbetade upp sig till en rörelse, hvilken de ansågo höra till? Voro de icke i själfva verket löjliga allesamman, dessa gäster, samlade till denna fest, ägnad kärleken, för hvilken de klädt sig i sina bästa dräkter? Gripna hade de följt dess triumftåg fram till altaret med längtan och önskingar och bäfvan och fröjd. Och prästens ord sögo de ett för ett som söt honung, alla, alltifrån de närmaste och ned till ingångsdörren, där fattighusgummorna snyftade, och till orgeltramparen däruppe, som väntade på en vink för att börja arbeta och för-

hjälpa oss till afhörandet af Mendelsohns bröllopsmarsch.

Jag såg på Alfons, ofantlig i sin nya frack, med håret glänsande af pomada och ansiktet skinande af svett; detta var brudgummen. Och bruden? Blek, rödnäst af gråten, en helig offergård till den kärlek, som aktar och ärar intill evig tid med kokbok i ena handen och monogrammönsterbok i den andra. Hon var rak, hon var värdig, hon var en staty af Dygden, som får sin lön — och lönen var Alfons.

Och för dessa två var det kärlekens fest firades, för dem smyckades huset med guirlander och grönt, för dem spelade orgeln, för dem stod folket i bästa kläderna och beredde sig att hurra, för dem stod champagnen på is, för dem skulle korkarne smälla som salutskott.

Och för dem gräto alla dessa kärlekens trogne och tillbedjare.

I sanning, jag stod ensam i de rättrognes skara, gäckande och bitter; till och med den lilla kusinen hade smittats af den allmänna rörelsen.

— Prosten slutade att tala; Eva blef fru Alfons Rudman, och vi marscherade ut ur kyrkan. Hemma var bokstafligen den gödda kalfven offrad; icke som så, att Eva skulle varit en förlorad dotter, tvärtom; men vi lefva ju i långt senare tider än den förlorade sonens, och nu brukas det att man slaktar sina gödda kalfvar till och med för de dygdiga barnen. Såsom jag i kyrkan förutsett, smälde korkarne flitigt, och stämningen blef hög. Jag har aldrig sett Alfons så munter, och detta ehuru jag vet att hans stärkta och uppstående krage vållade honom li-

dande. Gerard var bedårande; han lämnade mig icke; jag glömde Claes, jag glömde föröfrigt allting, jag var rusig af ljus och vin, af glädjen ikring mig och af trotsiga tankar.

Kom så stunden för brudparets afresa. Eva kysste mig ömt och önskade mig, sade hon, att det snart skulle vederfaras mig samma lycka som henne. Alfons stod bredvid och log och tryckte min hand, med tårar i ögonen. Sannerligen var inte den tjocka människan riktigt vacker i det ögonblicket.

Så Claes? När vagnen kört bort, stod han bredvid mig på farstutrappan.

»Jaså, är du här», sade jag. »Vi ha just inte fått se hvarandra mycket i dag.»

»Bristen på god vilja har inte varit min», svarade han.

»Jag har inte haft tid», sade jag försiktigt. »Jag var ju dessutom tärna.»

»Ja, isynnerhet *det*», svarade han, nu bittert. Jag såg på honom. Hvad hade han för rättigheter att komma och störa min glädjestämning med sina anmärkningar? Jag genmälte, så hånfull som möjligt:

»Är du svartsjuk? Jag tycker det finns ingenting löjligare än svartsjuka.»

»Jag är inte svartsjuk.»

(Jag undrar om det finnes någon människa, som svarar uppriktigt i dylikt fall.)

»Jaså, det var bra. Det vore onödigt besvär.»

Någon afbröt oss, och jag såg honom sedan blott, när han en halftimme därefter sade godnatt, jämte de öfriga gästerna.

* * *

I flera dagar efter Evas bröllop gick jag icke ut, helt enkelt af fruktan att möta Claes, som jag visserligen ej afsiktligt, men dock medvetet sårat, och hvilken jag ej ville bedja om förlåtelse. Det stod honom fritt att såra mig på samma sätt, och jag skulle ej fordra någon afbön; enhvar sin egen friherre.

Jag höll mig således inomhus, öfverhopade Pappa med uppmärksamhet och sökte sätta mig in i alla de husliga departement, hvilka dittills hemfallit under Evas kommando. Jag gick omkring i ett stort förkläde af Evas egen modell och skramlade ostentativt med husets alla nycklar. Det var i dessa omständigheter, som jag efter ett par dagar öfverraskades af följande lilla meddelande från Claes:

»Kära Elise, ditt sätt att vara gör mig uppriktigt ledsen. Hvad skall det bli i framtiden mellan oss, om vi begynna så? Jag önskar att ovillkorligen träffa dig, och ber dig säga när det passar.

Din C. L.»

Jag svarade:

»Du gör mig en fråga, som jag upprepar, då den förut åtskilliga gånger föresväfvat mig: Hvad skall det bli i framtiden mellan oss? — Du kan få träffa mig i morgon, som vanligt, efter frukosten.

Din Elise.»

Jag märker, att jag värkligen skref »din Elise», ehuru jag då ej mera var hans, än jag nu är det. Men jag påminner mig, att jag gjorde det för att ej, genom en underskrift olik den vanliga,

göra honom ledsen. Det var ett litet medgifvande i en mera godhjärtad riktning.

Jag sof illa den natten. När jag vaknade på morgonen, hade jag ett bref från Eva, det första sedan hon for. Det ligger något visst högtidligt öfver ett sådant där första bref, och jag slet icke upp kuvertet med fingret, som jag brukar, utan steg upp och tog en spetsig pappersknif för att öppna det. Det var ett bref ganska olikt Eva, mildt och vänligt, ja, lyckligt. »Lycklig med Alfons», tänkte jag. Och jag mindes Claes, mindes honom sådan jag första gången såg honom, i jaktrocken och stöflarna — och den gången i rägnvädret — och den gången i maj, Evas födelsedag . . . var han icke mycket, mycket bättre än Alfons? Och dock skref Eva: »Alfons är så god; ingen möda har

han spard för att bereda mig trefnad och göra mig mitt nya hem så lyckligt som möjligt. Jag riktigt längtar efter att snart få se dig och Pappa hos mig, hos oss...»

Det var under intrycket af detta bref, som jag gick att möta Claes. Men när jag fick se honom, stelnade jag, lät honom tyst taga min hand och föra mig till en bänk, som han på våren låtit ställa upp vid vägen. Jag satte mig bredvid honom och hörde honom börja, ansträngdt och nästan affärsmässigt.

»Elise», sade han, »hur har du tänkt, när du tänkt framåt? Har du aldrig tänkt, att vi skola komma till en sådan dag som Eva och Alfons?»

»Nej», svarade jag.

Han återtog: »Emedan jag aldrig talat därom? Det var kanske orätt, i alla

fall oklokt. Men jag trodde du höll af mig . . . »

Han gjorde ett uppehåll, som jag ej afbröt, och han fortfor:

»Jag vill nu säga dig en sak. Jag är icke rik, snarare tvärtom. Jag ligger för närvarande i process om ett arf och den afgöres om ett par månader, högst. Vinner jag processen, så . . . då beror allt af dig ensam.»

Jag teg; men när han icke fortsatte, måste jag säga någonting. Jag frågade: »Men om du förlorar processen?»

»Då beror det på om du vill lefva med mig ändå . . . på Stafstorp. Jag har inte velat tala med dig härom, emedan jag önskade, att kunna erbjuda dig det bästa. Men nu förstår jag, att det är bäst att vi få tala ut.»

Jag teg. Hopplöst tunga tycktes mig

Claes' ord falla. Hvert tog drömmen om lyckan vägen bland de förnuftiga orden om process och pängar, hvert tog min saga vägen? Sagan hade nu hunnit till den punkt, då barnen fråga: »Men var det riktigt, riktigt sannt?» och man måste svara: »Nej, det var bara påhitt.»

Jag såg det framför mig, lifvet fram, det, som icke var påhitt: efter en tid af syltning och bak och lannesömnad, liksom Alfons fått Eva, skulle Claes få mig, och sätta mig vid sin sida såsom matmor i sitt hus. Och dag skulle för-
rinna efter dag, linierad med grå blyerts, och jag skulle vandra min väg fram med nyckelknippan vid sidan och ett stort hvitt förkläde framför mig. Och Claes skulle gå där och njuta af att ha en liten beskedlig hustru, och tro, att vår lycka vore fullständig. Men den lilla besked-

liga hustrun skulle se tillbaka på gångna tidens längtan efter det gränslösa, det underbara uti kärleken, och minnas drömmen om bröllop i musik, i blommor och sol, om lyckans berusning och lyckans triumftåg genom lifvet intill dess slut. Nej, jag kunde inte afstå ifrån det, jag kunde inte finna mig i detta: att lämna ordningens paradys hemma för att skapa ett nytt ordningens paradys på Stafstorp, liksom Eva nu skapade ett åt Alfons. Jag såg mig omkring, jag ville fly, jag ville sluta ögonen och rusa blindt framåt, bara bort, likgiltigt hvarthän.

Och så teg jag.

»Du säger ingenting», bad Claes; »har du ingenting att säga?»

»Nej.»

»Har du ingen önskan i detta?»

»Nej.»

»Så kunna vi ju ändå inte skiljas.»

Jag insåg det. »Nej», sade jag.

Han återtog: »Du säger nej, men jag föredrager ett ärligt ja, om det i alla fall är så du tänker. Kan du inte svara mig?»

Jag kunde inte, jag ville inte — eller hvad var det jag ville? Så svarade jag honom: »Nej, Claes du förstår, jag vill visst inte lämna dig så här... Men du skall inte...»

»Jag skall inte tala om detta nu. Är det så?»

»Ja, Claes.»

»Som du vill, Elise. Vi skola då inte tala vidare härom förrän... min process blir afgjord.»

Vi reste oss upp och gingo tigande hemåt, tigande, så att det blef omöjligt till sist att börja tala. Som ett lock

prässade tystnaden oss, hvar för sig, och slöt in de sista orden vi sagt, allt tyngre och tyngre, och obevekligt som en fälld dom. Men när vi slutligen kommo fram till skogsbrynet, frågade Claes:

»Du håller dock litet af mig?»

Aldrig hade han frågat, den tiden, då han var säker därom; hvarför skulle han frågat, bundit i ord de känslor, för hvilka ord icke finnas. Men nu frågade han.

Och jag svarade: »Ja, Claes.»

— Långa mörka Novemberdagar, Decemberdagar intill Jul. Genvägen till Stafstorp snöade in; den banades icke, då den alltför sällan begagnades. Det blef Claes och mig följaktligen nästan omöjligt att råkas utomhus, hvilket nog också var bäst under förhandenvarande omständigheter. Däremot kom Pappa af sig själf på den tanken att bedja Claes komma

hem objuden, när han ville, och spela ett parti schack eller prata. Och det blef snart en vana att Claes, hvarannan eller tredje kväll åkte hem till oss på några timmar. Han eröfrade Pappa. Han var allvarlig och så pass tyst som Pappa tycker om att folk äro, för att han skall få ha tystnad omkring sig, när han önskar. Halftimvis kunde vi sålunda sitta alla tre och tiga, och blott höra klockan gå eller min sax stöta i bordet, när jag lade ned den. Och så reste sig Pappa upp, gick några steg på golvet, och frågade så till sist någonting, på hvilket ett nytt samtal kunde uppstå; tills ny tystnad åter inträdde. Sällan bröts den af Claes; af mig aldrig. Jag var van att tiga, och nu mer än någonsin ville jag stanna innanför min tysthets kära mur, bakom hvilken så många olika och

så många lustiga tankar dansat. Nu voro de lagom lustiga, hade i sanning klädt af sig gycklarekostymerna och upphört att spela alla de roller jag förr tilldelat dem; nu sutto de allvarliga och skrämde och trötta, och stirrade framåt; men sågo icke längre än just till den muren, hvares tystnad icke fick brytas. — Julen och nyåret skulle vi tillbringa i Evas hem i staden. Jag öfvertalade Pappa att fara en half dag innan bestämdt blifvit framför Claes; min mening var att undslippa någon afskedsscen, och färden i slädan, de två milen fram till staden föreföllo mig just som en flykt. Pappa sof och jag drömde; och i den stora hvita stillheten öfver hvilken hästarnas bjällror klingade som glädjeringning, återfann jag litet af min riktigt gamla, heliga, glada längtan bort. Nå-

gonstans i världen låg väl ändå lyckan och lurade på mig och väntade, att jag skulle komma förbi, komma springande ensam (detta hörde alltid till i de gamla drömerierna), på bondpermission hemifrån.

Jag bad kusken, tyst, för att inte väcka upp Pappa: »Kör litet fortare.»

Ensam, ja. Hvarför har folk gjort det ordet till uttryck för något sorgligt och tungt att bära? Det är minsann många gånger tyngre att bära sällskap, och svårare att bli af med. Och jag fasade med ens där i vinterstillheten, vid tanken på att Claes en dag skulle komma och lägga beslag på min kära ensamhet och, i kraft af sin myndighet som äkta man, få säga: »Ut nu med alla de dumma funderingarna! Nu är du min, min sak, min ägendom; vi tu äro ett — det är sagdt; och dina tankar skall jag få.»

Och jag tänkte: »Han borde hellre ha låtit mig ligga kvar i gyttjepölen i skogen, den där dagen då jag sprang efter räfven och föll omkull. Den dagen var situationen i själfva verket bara komisk, och utöfver det komiska är det oförsiktigt att gå.»

Men jag sitter ju alltjämt i slädan bredvid Pappa och knuffar honom nu i sidan för att han skall vakna, ty vi köra upp på Evas gård eller, rättare sagdt, Alfons Rudmans. På gårdsplanen står en stång med en halmkärfve till småfåglarna, och det gläder mig, att jag ej glömde bort att säga till om en likadan hemma, innan jag for; ty Eva kommer gifvet att fråga.

Redan i tamburen luktar det granris och lack, luktar jul. Alfons står och myser och småler, medan hans hustru

omfamnar sina närmaste; Alfons är lycklig, han skiner som en smörkula af ofantliga dimensioner. Hur det är, tycker jag i alla fall bra om Alfons!

Den blå salongsmöbeln, som Eva med omsorg utvalt, är afgjordt ful. Pappa beundrar den, medan jag, för att slippa yttra mig, betraktar familjeporträtten af Alfons' far och mor med stela anletsdrag, som artisten sökt gifva lif genom att förvrida dem i gräsliga småleenden. Jag går och retar upp mig öfver hur fult det är och hur dålig smak folk har. Hvarför prydes t. ex. Evas förmaksbord stolt af en lampa med fot, som föreställer en bronsgrupp, så illa handterad af sin skapare, att den ser ut som ett arbete i wörtbröd? Jag glömmer att allt det där är en smaksak och att i alla händelser Evas och Alfons' barn — om de välsignas med dylika — med rörelse

skola minnas både familjekarrikyrerna och wörtbrödsgruppen och mycket annat. Ty fula saker ha dock en skönhet öfver sig; och det är minnenas.

Allt detta är emellertid tankar, som jag fått först nu, och som alls icke höra hit, om ej för att belysa hur bitter och otreflig jag var den där julen, trots det jag försökte vara, hvad som kunde begäras af en ung svägerska i sin nye svägers hus. Från Claes fick jag ett bref till nyåret; han önskade mig det godt och hoppades, att nästa nya år skulle gå upp öfver andra och bättre förhållanden. Jag svarade:

»Claes, jag skall gärna säga dig, att jag vill hoppas allt det bästa af året, som kommer, och som jag af hjärtat önskar dig lyckligt. Jag är ledsen veta dig ensam där ute på Stafstorp och, tro mig, min

tanke går ofta ditut och min önskan, att du hade det treffigare. Men jag vill vara uppriktig emot dig, Claes; du får lof att ha mycket fördrag med mig, du får lof att förlåta mig mycket, om jag skall kunna bli för dig hvad du önskar.

Jag har svårt att göra klart för dig hur jag menar. Du frågar, om jag håller af dig; jag önskar, att du icke frågade; sådant skall man icke fråga om. Och dock, ja, jag håller af dig, om också ej med den stora, starka känslan från först. Försök att förstå mig; jag inbillade mig, att du skulle komma till mig med en skönhet, som jag ej känt förut; jag trodde du skulle vara olik andra, Pappa, Eva, Alfons, alla bekanta. Men du var lik dem i grunden och botten, och jag måste en tung dag säga mig, att jag bedragit mig; om det var på dig

eller på kärleken vet jag icke. Det är därför jag nu säger: blif inte ledsen; haf fördrag; jag vill inte vara otacksam och dålig. Jag önskar blott jag hade mera erfarenhet af världen och mänskorna och rätt kunde förstå, att det är jag själf, som är olik dem och orimlig. Och därför, Claes, måste du läsa detta bref med mildt sinne. Gud hjälpe både dig och mig.

Elise.»

Jag skref brevet i ängslan och brådska, med föresats att vara uppriktig och göra den nuvarande ställningen riktigt klar för honom och oss. Jag sprang ner till posten med det och slängde det i lådan med en viss lättsinnig ifver att bli af med det, och gick sedan hem igen, långsamt, med föresats att icke tänka

på det vidare. Jag var den kvällen bjuden på stort kalas till Gerards mor, hade icke tid att grubbla öfver allt eländet, ville för en gång slå mig lös och roa mig kungligt. Och medan jag klädde mig, tänkte jag: »I dag skall Claes helt enkelt inte finnas till för mig. Först imorgon skall jag börja minnas mitt bref och försöka, att småningom ställa allt till rätta.» *Imorgon* är en god sak.

Nu till häradshöfdingeänkans julkalas. Vi kommo bland de första, högtidligt tågade vi in, först Eva i svart siden och fruvärdighet, så jag, ovärdig och i ljus ylleklädning, därpå Pappa, tyst och vred öfver hela tillställningen, och slutligen Alfons.

Tant Emilie kommer emot oss, klappar och krusar. Eva skall sitta i soffan — det är nu en utmärkelse; Gerard

har tyvärr i sista stunden fått springa ner till telefon; sockerbagaren hade svikit. Jag ställer mig i ett hörn af rummet och bjuder till att prata med en annan flicka och att se road ut. I ett annat hörn stå några herrar och se sorgsna ut med händerna på ryggen. Midt för långväggen sitta tre svartklädda äldre fruar i en rad; den fjärde i loppfärgad toalett förmår ej gifva gruppen en gladare anblick; jag tycker det liknar en begrafning, det är bara liket, som fattas. Man samtalar halfhögt och småler deltagande, och trakteringen är i ordning; jag ser till och med en af herrarne stå och räkna punschglasen för att på förhand beräkna folkmängden.

Emellertid samlas allt flera människor och det blir lifigare. Och midt i allt detta kommer då Gerard.

Jag ser honom komma in, fort, rak och leende, med en snabb blick ikring sig, och gå fram till sin mor först, förmodligen för att redogöra för sitt ärende till den pliktförgätne konditorn. Så hälsar han laget rundt; han ser ut som en gammal god vän till alla; han kysser gumornas händer och de mysa af belåtenhet, han ler åt flickorna och klappar de yngsta herrarne på axeln. Alla se efter honom, sedan han gått förbi dem, och flickorna hoppas att han skall dansa med dem. Det är emellertid mig han söker upp, när de första tonerna höras.

Den kvällen är så längesedan nu, allt längre bakom kommer den och allt blekare blir minnet däraf. Men det var för mig en härlig afton, lik den dagen i maj, som tillhört Claes, och så olik dock. Mellan Gerard och mig gå inga tysta

tankar, och när vi se på hvarandra, säga blickarne egentligen blott: »Du är lustig, du — du är så söt ikväll — och du är så vacker — och jag har så roligt med dig.» Ingenting annat. Det beredde mig icke den minsta sorg att tänka, det jag måhända såg Gerard för sista gången — slumpen kunde ju bestämma så — och det skulle lika litet fallit mig in att rusa ut och kyssa hans rock i tamburen, som att kyssa Evas rundskurna »gåbortkappa». Men jag såg på honom och önskade, att han suttit som en tafel på min vägg därhemma.

När det var slut och vi gingo hem, sade Eva emellertid till mig, att mitt uppförande lämnat ett och annat öfrigt att önska, och att jag borde undvika så långa samtal på tu man hand med sådana herrar som Gerard.

»Hur, som Gerard?»

»Gerard är en mycket angenäm ung man», svarade hon och såg, i mitt tycke, ut som om hon luktat på något surt. »Men det är alls ingenting att lita på. Han är slarfvig och lättsinnig, reser världen ikring och gör ingen nytta, och förtjänar alls icke den sympati, som du alltför påfallande visar honom.»

»Hur vet du det?» frågade jag.

Alfons föll skämtsamt medlande emellan: »Ser du, Elise, har du inte hört att allt, som är godt, så är det onyttigt, och allt, som är roligt, så är det orätt?»

»Det tycks så», svarade jag; »och allt, som är bra, så är det tråkigt.»

Dumt prat! Icke värdt att antecknas och behållas. Jag svarade ingenting vidare, gick tyst fram genom de ödsliga småstadsgatorna, mellan Eva och Alfons,

och undrade hvad Eva tänkt, om hon suttit i mitt ställe i det lilla kabinetttet längst in i tant Emilies våning, och hört Gerard. Hon skulle i alla fall då haft rättighet att fälla något slags om-döme. Men nu icke.

Vi hade talat om kärlek och jag hade med likgiltighet förkunnat, att jag icke trodde därpå.

»Hvarför?» frågade han. »Nåja, frågan är indiskret; förlåt mig. Men det är ju som att säga, att man inte tror på medicin, därför att ett recept en gång råkat att ej bota en.»

»Liknelsen haltar», svarade jag. »Kärlek är mycket för abstrakt att liknas vid medicin. Medicin vet jag nog hvad det är — men hvad är egentligen kärlek?»

»Ack, Elise», sade han; »det finnes tusen sorters kärlek. Det finns den, som

växer i kargaste jordmån lik enriset; det finns den, som liknar tjocka kålhufvuden i feta trädgårdsland; och det finns den, som kan liknas vid de vackraste blommor, hård och stolt som gula tulpaner, varm och vacker som de röda rosorna eller ömtålig som fina äppleblommor — ja, ännu många fler, så många jämt som det finnes människor. Och liksom, hvar för sig, ingen människa är sämre än den andra, så äro också alla dessa sorter af kärlek lika goda. För-låt mig nu min föreläsning.»

»Men, Gerard, tror du inte det finnes människor, som aldrig odlat någon af de där plantorna... bara inbillat sig?»

»Nej, nej, hvad har du läst för dumt ordande om inbillning, illusion och alla dessa vackra uttryck! Skall kärleken vara påtaglig som en äpplekaka eller

en julsinka för att man skall våga tro på den? Hvad är det för skiljemur du bygger upp mellan verklighet och inbillning? Om ditt hjärta jublar och slår, är det inte verklighet nog, och är det inte otacksamt mot lifvet, som gaf dig den fröjden, att kalla det bara inbillning, när hjärtat sedan blifvit lugnt igen.»

»Hjärtat blir då alltid en gång lugnt?»

»Fråga alla, som äro här, och de skola alla ge dig olika svar.»

»Men du, Gerard?»

Han såg på mig och log länge, innan han svarade:

»Tål du höra en föreläsning till? För mig är lifvet likt en stor festträdgård. Tusentals människor myllra därinne; många trängas kring den stora orkestern i midten, många skynda till dansbanan. Så finnes det en hel del,

som skockas kring talarestolarne, hvilka man rest upp här och där under träden, och höra på alla dessa talare, som skrika om hvartannat, stora ord, så att det kryper i ryggen på de små människorna, af skräck och af beundran. Bleka och andäktiga stå de där och dricka hvar stafvelse och inbilla sig alla, att deras talare är den ende, som har rätt. Och tidningsmännen springa omkring med beskäftiga miner och anteckningsbok i bakfickan och tänka, att de i alla fall spela den allra största rollen. Och finna de någon vankelmodig stackare, som tvekar på trädgårdsgångarne, så knuffa de honom genast in på rätt väg och säga: Där — där; lyss bara!» — Och så går dagen och skymningen kommer.

Men några få finnes det slutligen, som icke stått vid någon af talarestolarne i

timtal och icke i timtal trampat dansbanan och blott lyssnat till orkestern på afstånd. På afstånd ha de gått, snappat upp ett ord här och där, och hört valserna aflösa marscherna och marscherna romanserna; de aflägsna alléerna ha de sökt upp, där blommorna icke hunnit bli nedtrampade, där ha de gått i musik, som afståndet dämpat, och rosendoft, som andra föraktat, och glädt sig åt myllret af folk därborta och af ensamheten intill dem. De vackraste örterna ha de plockat, den vidaste utsikten ha de haft, icke stängd för dem af grannens breda rygg. Och när så skymningen kommit, ha de stilla kunnat tacka Gud för att han skapat så mycket skönt.»

Dessa voro Gerards ord, som jag icke kunde glömma; och det var efter dem vi skildes, utan något mera, utan en

länk mellan dem och framåt. Hvad han gifvit mig af sig själf uti dem, behöll jag blott som en enstaka, hemlig gåfva.

* * *

Allt detta för mig nu långt från Claes. Och dock närmar sig upplösningen, och det är sista kapitlet jag börjar.

Några dagar efter nyåret reste Pappa och jag hem igen. Jag längtade där-
efter; Evas hem var för ordentligt, gjorde intryck af att en gång för alla ha blifvit uppställdt, för att aldrig rubbas mer. I vårt stora förmak får man dock flytta en stol och lägga ifrån sig sin tidning på hvilket bord man vill. Längtade jag efter Claes? Det gjorde jag nog; jag ville gärna vara snäll emot honom, eftersom han fått fira julen ensam och man så där dags på året i allmänhet går

omkring med högtidliga och försonliga tankar.

Claes hade emellertid icke svarat på mitt bref; det bådade hårdt väder.

Ett par dagar gingo efter hemkomsten, utan att han hördes af; jag hade för öfrigt icke häller skrivit vidare. Och så bröt då det stora ovädret löst på tredje dagens morgon.

Pappa kom in till frukosten, som vanligt en liten stund efter mig, hvilket ger mig tid att ställa allt i ordning, lägga socker i hans kopp, skära brödet o. s. v. Men när jag kysst honom, som vanligt också, satte han sig icke genast ned på sin plats, utan sade: »Jag vill tala med dig, Elise!»

Hvarför har det stundom en olycksbådande klang, när en far säger till sin dotter: »Jag vill tala med dig.» Jag

ryste hemligt; det var naturligtvis om Claes.

Ja, det var om Claes. Och nu kröp den fram, hela hans jättedumhet, hur han farit in till staden, dagen efter vår hemresa, gått upp till Eva, frågat efter mig, direkt, hvilket naturligtvis lät misstänkt i min kloka systers öron, och så, när han erfor min bortresa, helt enkelt nedlagt sina bekymmer och sina förtroenden hos Eva. Hela historien kom fram; *så* stod det till mellan honom och mig och *så* mellan honom och processen; hvad ansåg Eva? — Nå, Eva talade med Alfons, som naturligtvis ansåg, att vi borde gifta oss. Jag föreställer mig lifligt hur Eva klämde in honom i ett soffhörn och satte sig själf framför, högtidlig som i kyrkan, ängslig, ansvarsfull och ansvarsmedveten — och så Alfons,

godmodig och lugn, som svarar: »Saken är ju klar, bästa Eva, om inte du har något att invända; jag inser inte hvarför saken inte skulle vara klar. Nog kunna de gifta sig, tycker jag; jag inser inte hvarför de inte skulle kunna det.» — Därefter bjöds förmodligen Claes kvar till middag, och så höll detta aktningssvärda tremannaförbund råd mot mig, stackare. Och Claes lyckönskade sig troligen till att få komma in i en så klok och hygglig familj, och Alfons önskade all världen lycka, och Eva lofvade att skriva till Pappa om saken. Förmodligen sade hon:

»Ser herr Ladow, herr Ladow skulle ha talat med mig om detta långt förut. Herr Ladow förstår, att Elise bara är ett barn, som alls icke kan sköta så viktiga angelägenheter själf. Herr La-

dow skall betänka, att det gäller ett helt lif.»

Nu vill jag fråga hvem, som egentligen är närmast att sköta en sådan angelägenhet som ens eget giftermål? Mig synes, att hela saken från början till slut icke angått någon annan än Claes och mig. Emellertid läste Pappa upp Evas bref:

»Fråga Elise allvarligt, så att vi vinna full klarhet om hennes tanke i frågan. Jag finner det vara ett ytterst passande parti för henne. Jag högaktar Claes Ladow lika mycket som jag lärt mig hålla af honom. Elise kan vara stolt och lycklig öfver hans kärlek.»

»Jag är alldeles af Evas åsikt», sade Pappa.

Men jag? jag? Fanns det i den stunden en flik, en trasa kvar af tjusningen öfver

förhållandet till Claes, så slets den förvisso bort då. Lyckan hade svikit och skönheten; nu svek till och med enkelheten, som jag älskat. Det blef en fullständigt uppsatt komedi, med flera personer och flera akter; den första hade de spelat ut hos Eva, och nu stod jag i den andra och fann att rollen, som tilldelats mig, alls icke passade mig. Så kunde då också ridån få gå ned öfver alltihop.

»Nå, min flicka?» sade Pappa.

Och jag svarade, som om jag lärt mig det förut: »Jag vill inte gifta mig med Claes Ladow.»

»Hvarför det?» sporde Pappa.

»Jag tycker inte om honom.»

»Inte det? Då förstår jag inte allt detta här.»

»Ack, Pappa, fråga mig inte, bed mig icke förklara det; jag kan inte.» Jag

slog armarna om hans hals och kysste honom och bad.

»Nå, nå, min flicka», sade han vänligt; »vi låta det vara då. Nu kan du slå i kaffet åt mig.»

Så enkelt tillgick det. Vi talade ej mera om det, men samma morgon skref pappa till Eva och jag till Claes.

9 Januari.

Claes, vi trodde oss en gång stiga upp i Lyckans festchar; vi begynte vår färd med yrande mod, och så litet aktade vi på vägar och hinder — eller hvad nu orsaken varit — att hela kärran nu kört fast, så fast, att det blir värre ju längre vi draga däri. Är det så icke bäst, att vi nu skiljas och gå hvar sin väg, och låta vårt stackars åkdon, hvars förgyllning spruckit, ligga där det ligger vid vägkanten?»

(Hvad föranledde mig att begagna en dylik retorisk ståt? Jag undrar hvad Claes tänkte därom; han kunde med skäl finna det egendomligt. Men jag skref så, för att allt ifrån början gifva mitt bref den högtidlighet, som hörde till pjäsen. Jag hade satt mig in i komedien, sedan jag bytt om roll; jag steg upp på en piedestal och afgaf min förklaring med afrundade fraser och stora åtbörder.)

Claes, jag vill från början gå till rätta med detta, som jag kallar vår färd, så att du skall förstå mig och förstå hvarför jag nu vill ha nått dess sista anhalt. Jag skall icke säga dig det där vanliga, att vi icke passade för hvarandra; två, som hålla af hvarandra, passa alltid för hvarandra, och i början af vår bekantskap skulle jag följt dig och lefvat

lycklig med dig under hvilka omständigheter som hälst. Men du grep icke tillfället, kunde måhända icke, och under väntan slets det bästa bort af det, som förenade oss.

Saken är hjärtlost klar: jag älskar dig icke, Claes, jag älskar dig ej mer; jag har älskat dig, jag gör det icke mera. Och jag måste vara tacksam, att vi icke hunnit längre, och att det ännu är tid att vända om.

Du kom till mig vid en tidpunkt i i mitt lif, då jag såg ut i världen, så att säga genom dörrspringan, och önskade att dörren gått helt upp, och jag fått springa ut. Jag minnes tiderna före vår bekantskap, hur oändliga dagarna voro, hur jag hvar morgon längtade efter afton, emedan sömnen, rent ut sagdt, var det roligaste jag hade; åtminstone var jag

säker på den roligheten, och hade ofta roliga drömmar. Och när du så kom, blef det också som en dröm.

Men allteftersom det blef värkligare, du och det, som var med dig, blef det också mattare. Kanske hade jag spännt min önskans sträng för högt. — När jag var barn, stod jag i barnkammarfönstret om kvällarne och såg solnedgången brinna. Min tanke längtade ut till det gyllene landet, hvars konturer jag anade i röd dager och purpurvioletta skuggor. Bakom mig trätte Eva och barnjungfrun om bestämmanderätt, och jag stoppade fingrarna i öronen för att slippa höra dem. Och en dag frågade jag jungfrun, hur det skulle bli, om man gick och gick, skulle man aldrig komma till det där landet där borta. — »Å, nej», sade hon; »det är ändå för långt

hän. Dit kan ingen gå.» — Det sved i mitt hjärta den gången; det svider nu med, Claes, att nödgas skriva hvad jag här skrifer. Men till vår kärleks förlofvade land går jag icke fram. Jag har redan gått vilse, jag är redan trött; jag tror ej jag kan förklara mig bättre.

Farväl då, Claes; — det, som varit, var vackert; men det skulle ej bli så mer, om vi fortsatte. Låt oss därför sluta.

Elise Dâve.

Redan dagen därpå fick jag, som svar på Pappas meddelande till henne, ett bref från Eva. Det följer här nedan:

10 Januari.

Kära Elise, du är icke så ung, att

du ej borde kunna förstå en och annan sida af det allvarliga i lifvet. Jag är, som varande din syster, djupt bedröfvad öfver den lek du synes mig ha lekt med Claes Ladows känslor. Gjorde du dig ingen reda för hvart det bar? Du älskar honom icke mer, sade du till Pappa. Men tror du icke hundratals unga flickor före din tid och efter den ha trott och komma att tro, det deras känslor svalnat, därför att öfverspända idéer begynt lugna sig i deras hufvuden. De djupa, rena känslorna komma ej i ett slag, blott sitt frö ha de i den första kärleksförnimmelsen, sedan växa de upp och grönska evigt i hemmets lugna luft och ansade jordmån. Skulle du stöta deras lycka ifrån dig?

Dessutom, kära Elise, har du då ingen tanke på lifvets allvar och ansvar? Tror

du vi äro barn och tillvaron en barnlek, och tror du våra känslor få vara barnnycker? Långt från mig vare att tvinga dig i en sådan sak som den nu förevarande, men jag är viss om, att ditt hjärta säger dig, kära syster, hur sanna mina ord äro. Jag ber dig betänka dem, och jag har ännu icke mistat hoppet om ett annat svar af din mun.

Hälsa vår käre fader från mig och Alfons, och låt mig snart få del af ditt slutliga beslut.

Din tillgifna syster, Eva.

Mitt svar, per omgående:

Kära Eva, mitt »slutliga beslut» är och blir icke annat än det du genom Pappa först fick del af. På frågan om

jag vill bli Claes Ladows hustru, svarar jag: nej . . . Och på frågan: hvarför? svarar jag: emedan jag ej mer älskar honom, icke på något vis, och misströstar om att kunna göra det ens i »hemmets lugna luft och ansade jordmån».

Känslan af ansvar, som du talar om, erfar jag icke. Känslorna, d. v. s. *mina* känslor äro en fri gåfva. Ej af beräkning, ej med eftertanke har jag någonsin mött Claes; jublande af glädje gick jag till honom; nu är glädjen död, och jag skulle bedraga honom, om jag läte honom tro annat. Det vore ett tyngre ansvar att påtaga mig, än det jag nu brutit ner, icke utan sorg öfver att göra honom så mycket ondt.

Jag är ledsen, att nödgas svika den goda tanke, du genom vädjan till mitt hjärta synes ha om mig; men jag är

den ingalunda värdig. Kära Eva, låt oss icke mer och aldrig mer tala om allt detta; det ber jag *ditt* goda hjärta om.

Med många hälsningar till Alfons,
din tillgifna syster, Elise.

Samma dag fick jag, jämte packen af alla mina gamla bref, Claes' svar på mitt sista:

10 Januari.

Låt oss sluta, säger du, Elise. Det är tunga ord för mig att höra, en tung dom efter de gångna månadernas hopp och arbete framåt, till ett mål, som jag var dåraktig nog att se olika, mycket olika. Men, kära — än en gång får jag väl kalla dig så? — du vill det;

jag borde förstått det för längesedan; men jag fruktade för att förstå det, jag tyckte jag kunde icke mista dig...

Jag har ingenting att säga, blott farväl då, och måtte lifvet blifva dig lätt — och så än en gång ditt namn, Elise.

Claes.

Detta är allt; och detta är slutet. Det kom som en stor stillhet och sänkte sig öfver mig som en död. Jag böjde hufvudet under slaget och grät tyst; det var dock min vilja att så skulle bli, men jag kände en bitter ånger och på samma gång en hård vrede öfver det, som skiljt oss åt, Claes och mig. Jag tänkte på, att försöka göra allt godt igen; men när jag erfor, att han just i de da-

garna vunnit sin process, förstod jag, att det var omöjligt, hur ogörligt det var att räcka den rike mannen handen, som jag nekat den fattige, emedan jag ej älskade honom. Och så fick då äfven det vara.

— Nu ha veckorna förrunnit och historien är gammal. Och jag stiger allt emellanåt upp på mitt samvetes predikstol och lugnar det, och säger, att allt i alla fall är till det bästa, såsom det är. Ty, käre Claes, hvad skulle jag egentligen i ditt paradys att göra? Det har mörkblommiga tapeter i allvarliga mönster och nyskuradt golf; brasan är tänd och äpplen hänga till stekning; och det är en angenäm vistelseort. Men hvad skulle du säga, om lusten kom öfver mig att tända takkronans alla ljus och kalla upp musikanter från gatan och sätta på

mig tunna skor med höga klackar och bjuda till dans? Du skulle frukta att mitt förstånd svikit — och dock, hvad låge det för oförstånd däri? Du skulle inte kunna inse den vishet, som ligger i att stundom skänka sin tillvaro en glimt af dårskap — åtminstone tviflar jag på, att du skulle kunna inse det. Och kanske lyckades du till sist öfvertyga mig om, att jag värkligen är dåraktig; men då blef mig också hvardagen för sorglig och helgdagen honom alltför lik. Och hvad blef jag själf? En narr utan sin bjällra, en gycklare utan skratt.

Nej, det är slut, allting är slut i detta långa misstag. Och om det nu skulle vara slutet själft, som är det största misstaget af alltihop, så kan det dock ej mera hjälpas. Någon gång under sina

lefnadsår får man väl lof att ha kastat
tärning om sitt öde.

Skrifvet till ända, den 28 Februari.

Elise Dåve.

32 pms

När Elise slutat halfhögt läsa, lät hon pappershäftena sjunka ned i knäet och såg på Gerard. Han satt litet nedanför henne på stentrappan upp till byggningen, och hans blick förlorade sig bort öfver slättvidden, som låg nedanför och anades mellan de närmaste träden.

Han såg upp:

»Detta är då dina Confessions, Elise», sade han. Han tog hennes hand och kysste den långsamt, släppte den icke sedan, utan behöll den i sin.

I början af veckan hade han kommit ut på ett afskedsbesök från staden, då han inom kort skulle fara utomlands på en tid, som han icke ville bestämma. Och den ena dagen efter den andra hade

han låtit sig bjudas kvar, utan motstånd, njutande af tillvaron därute i vårlandet, där han och Elise gingo ensamma med hvarandra, nästan alltifrån morgonen och till aftonen. Ned åt sjön hade de dragit, öfver de sumpiga ängarna, ute i fiskareekan hade de suttit och hört göken gala på stränderna, medan långa samtal spunnos ut, ord aflöste ord i lugn följd, och förtroende aflöste förtroende. Tills dess Elise en kväll läste för honom allt det hon skrivit om Claes och sig själf. Och nu föll tystnaden ned öfver dem med skymningen.

»Detta är då dina Confessions, Elise», hade han sagt. »Jag tycker inte om ordet Bekännelser; det påminner om domstol, förhör och protokoll. Men, Elise, hvad skall det nu sedan bli af dig? Åhöraren fordrar att få veta: hvad blef

det af? Han tycker inte, att slutet är något slut.»

»Jag finner det egentligen blott vara historien om ett slut, det hela», svarade hon.

»Ja, ja; men du? Hvart tager du vägen med din narrbjällra och dina högklackade skor och din kastade tärning? Drager du ut i världen, en irrande lyckosökare liksom jag — eller dör du ung, om våren?»

»Nej, Gerard, hör upp!» — Hon drog sin hand ur hans: »Du får hitta på ett annat slut.»

»Nåväl, du drager alltså ut i världen, att finna jordens mest bedårande man. Och du blir lycklig; men när du är lyckligast, måste du likväl dö.»

»När jag är lyckligast?»

»Ja. Icke ligger det någon poesi i

att skrupna och torra och falla ihop till en ful mumie af sin egen skönhet, och så en dag stå i tidningen som 'affiden åldring'. Hvarför då inte lika gärna äkta Claes Ladow och koka gröt åt honom under dina återstående lefnadsdagar, och åt edra barn och barnbarn och barnbarnsbarn.»

Hon reste sig halft, skrattande: »Nej, Gerard, hvad är det du nu fantiserar om?»

»Sitt stilla bara. Det roar mig att tänka ut ett passande lif åt dig; hela tiden du satt och läste, tänkte jag: det är en roman så god som en annan; hur skall den sluta? Jag inträsserar mig för hjältinnan, jag vill ha en andra del; och nu försöker jag hitta på den själf. Men jag är en dålig författare; jag föraktar det resignerade slutet att låta dig,

tvingad af hårda omständigheter, dock gifta dig med Claes, och sluta med orden: 'så skymtade blott lyckan förbi henne, snuddade dess fjärilsvingar vid hennes långa ögonhår, och lämnade blott litet stoft kvar på hennes fingerspetsar, när hon sträckte ut handen efter den. Och så vände hon undergifvet åter till hvardagens . . . och så vidare.' Nej, det duger inte, det är utslitet; det är säkert mycket mera raffineradt, att du får dö.»

»Men jag vill inte dö.»

»Naturligtvis inte! Hvem vill dö? Men om rätt är, så skall den tredje personen i romanen, den där opålitlige Gerard, älska dig i sista stunden, utan att du vet något därom. Sålunda vet du håller icke, att han skulle gjort dig olycklig, utan du dör i tron på livvets skönhet och på den där lyckan, som lurar på

dig någonstädes. Och just detta, att du dör, är det fina och ästhetiska i hela historien.»

Hon svarade honom icke nu, satt tyst och hörde på honom, halft road, och såg hans ögon glimma klara och ofta nästan spefulla i skymningen. Hvad var han för människa, denne Gerard, förvillande genom sina många ord, och tilldragande genom dem desslikes. En högst vanlig människa förmodligen, kanske ett uns mera bekymmerslös och ett uns lättare om hjärtat. Under alla dessa dagar, då de varit tillsammans, hade han alltid behållit samma sätt att lägga fram sina tankar, liksom på sidan af desamma, småleende åt dem, och utan önskan att någon skulle tro dem eller fästa sig vid dem. Men hvad var det under den glatta ytan, och hvad låg det i botten af blicken,

ljus och lustig, men varm på samma gång?

»Egentligen är det ju dumt», sade han nu, »allt detta pratet, mitt. Naturligtvis skall du lefva, bli världens älskvärdaste kvinna och dess mest älskade. Och din roman får sluta där den slöt, och icke räknas med vidare.» Han tog åter hennes hand, lekte med den mellan sina bägge, medan hans blick åter sökte bort. Från syrenbuskarna på sidorna om gården trängde blommornas doft fram till de två på trappan.

»Gerard, säg mig», bad hon, »säg mig något om dig själf och om hvem du är.»

»Ser du, Elise», svarade han då, utan att se på henne, »om jag vore en annan än jag är, skulle jag bedja dig hålla af mig. Men mig bör ingen lita på eller

fästa sig vid. Du skall inte tro det ligger ett grand bitterhet eller smärta i en sådan bekännelse; de äro ting, som man vuxit ifrån vid mina år. När jag var yngre, älskade jag . . . många gånger; och hvar gång jag älskade, tänkte jag, att den älskade skulle bli mig en sorts räddande ängel, och jag bad henne därom; jag vet inte hvad det var jag skulle räddas ifrån, om icke från mig själf. Men det lyckades aldrig. — Nu ligga väl snart tjugo år mellan min första kärlek och den dag, som är; mellan din första kärlek och idag, knappt tjugo veckor en gång. Därför är det vi icke passa ihop. Dock är jag icke gammal, och hvarje ny känsla är lika ung hos mig; jag är road af allt, af människor, af djur, af länder; jag är barnsligt road af att sitta här och vara en pratmakare

om mig själf, och lyssna efter om orden falla så väl som jag ville. Men erfarenheten, det är den, som ingen undgår, och det är den, som visat mig hvad jag är: en landstrykare, den ingen bör lita på.»

Han kysste hennes fingerspetsar och lade därpå varligt tillbaka hennes hand på hennes knä.

»Detta är hvad du ville veta, Elise.»
— De gingo in igen, ty det blef kallt att sitta därute, och han märkte att hon darrade. Han såg på henne, när hon gick framför honom in genom den skumma förstugan och genom salen med familjeporträtten, bland hvilka »gumman Uf» satt, rundögd och stirrande med högt kammat, pudradt hår, och in i förmaket. Hon var fin och smärt med lätt gång, till hvilken det tycktes honom att danssteg borde

höra, den lilla lustiga flickan, som varit hans tärna på bröllopet, och som hörde på hans ord med ett obestämdt smålöje och allvarliga ögon. Hon passade så väl i det gamla ordentliga huset, som höga almar skuggade, passade som en liten menuett i en lång sonat.

Hon gick fram till bordet, sköt dit faderns höga stol och lade hans kvälls-pipa samt tobakspungen, som hörde till, där bredvid. Spottlådan med ny, fin sand sköt hon dit med foten. Så bad hon honom sitta ned och satte sig själf i den raka soffan.

»Hvad tänker Gerard på?»

»Jag tänker på Claes Ladow. En så hyggelig karl, denne Claes, just hvad jag vill kalla en hyggelig karl, och inte ointressant, inte mer prosaisk än andra, och riktigt vacker, när hans blick blir

mörk och tjusad, som såge han syner. Har du märkt det?»

»Ja — men låt bli att tala om honom.»

Fadern kom in. Han bar sin kortlek till patience; tyst satte han sig ned och stoppade sin pipa; hans små ögon med tung, svårmodig blick sågo efter spottlådan; han makade den litet ifrån sig och spottade ned i den i en rak stråle, som tycktes bereda honom en viss konstnärlig tillfredsställelse.

»Nå, Gerard reser värkligen imorgon?» frågade han.

»Jag får lof att resa nu; imorgon bittida — och om två dagar hemifrån.»

»Kommer inte teet, Elise?»

»Jag skall säga till.»

Han fullföljde sällan ett samtal, nöjde sig med frågor och hörde sedan de andra

tala, om de ej talade för mycket; då gick han sin väg. Gerard kallade han »pratmakaren».

Teet bars in på en bricka och Elise hällde det i kopparna, åt fadern först.

»Sockret stiger ju?» frågade han.

»Ja, litet.»

Aftonen förflöt. Gerard föreslog ett parti bräde och bordet sköts fram; brickorna slog med ett torrt ljud mot dess trä, och de spelandes röster hördes entoniga. Elise hade tagit sin sömnad.

»Blir det ingen musik i dag?» frågade fadern.

Hon reste sig. »Valserna», bad han. Det var några enkla valser af Beethoven, icke gjorda till att dansas efter; deras toner ljödo i lugn följd, fyllde det stora rummet som ett eko från länge sedan. Brädpartiet var afslutadt, och

fadern lutade sig tillbaka i stolen för att höra dottern, följde mekaniskt hennes fingrar med ögonen. Ingen visste hvarför han särskildt tyckte om de gamla valserna och oftast ville höra dem; ett minne förknippade sig därvid, förmodligen; men han förteg det.

När Elise slutat, reste han sig upp, tog Gerards hand och så hennes, till godnatt. Hon följde honom till dörren och slöt den efter honom, medan hans steg förlorade sig bort genom salen.

»Det är så alla dagar året om?» frågade Gerard.

»Ja, ungefär så. Han är en så god människa, Pappa, men kanske ej lik andra. Icke heller är väl detta hemmet likt andra.»

»Kanske inte; du är heller inte lik andra flickor.»

Hon skrattade. »Nej, jag är nog värre. Men, Gerard, nu få vi taga godnatt af hvarandra.»

»Ja, och farväl; jag reser ju tidigt. Elise, får jag bedja dig om en sak? Vill du skrifva till mig någon gång, låta mig höra hvad det blir af dig, icke genom andra, utan från dig själf?»

»Det lofvar jag dig», svarade hon.

Så skildes de med en handtryckning och hon gick bort, medan han stod kvar och såg efter henne, innan han själf tog vägen upp till sitt rum.

Nästa morgon for han tidigt. Småsjungande kom han nedför trappan och kysste Elises hand, såsom han tycktes tagit för vana att göra. På trappan väntade de, färdiga, att vagnen skulle köra fram, han, hon och fadern. Solen var varm, och i syrenbuskarna sjöngo fåglarne.

När han så väl stigit upp i åkdonet, lutade Gerard sig fram till ett sista farväl. Munnen log och ögonen.

»Ut ville jag», sade han, »ut kommer jag! Gör nu också du, Elise, det bästa möjliga af lifvet; och låt mig sedan få del af ditt recept.»

Gerard, du bad om fortsättningen på mina s. k. Confessions, och du skall nu få den. Jag är dig tacksam för detta ditt intresse och smickrad, att ha fått en läsare af de anteckningar jag funnit behag och nöje i att nedskrifva. Ja, jag har mycket nöje däraf. Ty, säg mig, ligger det inte en dubbel njutning däri, att man lefver om det, som händt en, drager fram det ett och ett, liksom gamla vackra klädningar ur en kista, och minnes om och berättar historien om enhvar af dem. Illa förstår jag dem, som glupska störta i sig händelserna och sedan strax förgäta, att de någonsin smakade illa eller godt.

Vill du nu lyssna och har du tålmod med mitt prat, Gerard, så lägg en timme

bort dina kringstrykande tankar och öppna ditt fönster, så att blommornas aftondoft tränger in, just som jag nu gjort. Långt borta hör jag bullret af folket, som kommer in till kvällsvard; det sista råglasset skramlar in på bakgården, och oxarna böla i längtan efter sitt stall. Det är idyll, och luften tyckes full af landtliga melodier, som blott vänta på sin kompositör; och bakom knuten ser jag mejeripigan förväntningsfullt stå och speja efter andre drängen. Ty det är lördagskväll och det blir dans på logen.

Men nu, låtom oss minnas tillbaka till den dag i våras, då du for härifrån, efter att, om jag minnes rätt, ha dömt mig att dö. Jag var ledsen den dagen, icke för dödsdomens skull, men för de långa dagars skull, som nu, ensliga och flacka, lågo framför mig. Förvåren hade

gått någorlunda lätt, en hel månad hade jag varit hos Eva, en tid hade hon och Alfons varit hos oss; men nu var ditt besök sista händelsen, och nu kom sommaren i varm ro och med ringa sysselsättning.

Jag märkte, att jag saknade Eva; det var ju naturligt nog; och att jag måste hitta på något att fördrifva tiden med. Så gick jag upp på vinden dagen efter din afresa, med beslut att därifrån hämta de vetandets skatter, som där rymdes i en medelstor boklår.

När jag var yngre, hade jag guvernanter. Jag minnes dem, en hel rad, som kommo, den ena efter den andra, uppåkande på vår gård någon förmiddag, för att ofelbart, efter någon tid, en annan förmiddag åka därifrån; några af dem kunde ej komma öfverens med Eva,

som ej lämnade dem någon myndighet, andra hade alltför tråkigt hos oss, ett par af dem koketterade för jägmästaren, som då för tiden bodde i vår ena flygel och var ogift; det kunde Eva inte tåla, ur moralisk synpunkt. Den sista var listigare än de andra och lyckades, bakom Evas rygg, så skickligt lägga sina snaror för jägmästaren, att de inom kort förlofvade sig och nu äro gifta. Allt detta hade emellertid en menlig invärkan på min undervisning och jag gjorde mig synnerligen pinsamt väl reda för, att jag var en åsna hvad bildning beträffar. Det var nu detta, som skulle afhjälpas.

Boklåren stod i en vrå under två andra lårar med gammalt skräp, hvilket jag offrade en vecka på att genomleta. Jag tycker om gammalt skräp; det ligger dammigt i vråarne och ser humo-

ristiskt ut i flikarna af sin f. d. grannlåt. Där låg en gammal docka, min, och stirrade med sitt enda öga, och ropade »ma-ma» när man drog i ett blått snöre, som hängde ut från hennes ena sida. »Pa-pa»-snodden, som var grön, framkallade ej mera något ljud. Bredvid denna docka låg en dalkarl af skinn på en bädd af mina egna lindebarnskläder. Så fanns det bitar af kläder, som tillhört farmor, och ett fotografialbum med några gulnade bilder af damer i krinolin och med händerna lagda öfver hvarandra på magen, af herrar i smala midjor och af små barn med tunnband i handen. Och så kasserade mattstumpar, trasiga bordsprydnader, uråldriga toalettartiklar.

Slutligen kom jag då till boklåren.

Walter Scotts romaner, Corneilles tra-

gedier, en flod af litteratur i landtbruks-ekonomi, hvilken jag genast lade tillbaka; Karl den XII:s historia af Voltaire; »Emile» af J. J. Rousseau (denna bok var rättäten och kunde ej mera bekvämligen läsas); »Min son på Galejan», en titel, som tilltalade mig; vidare en hög gamla Almanackor, som jag också behöll, jämte Svea Rikes Lag och Juridisk rådgifvare, hvilka jag beslöt läsa, för att söka skaffa mig någon kännedom om processers handhafvande. (Detta för Claes' skull.)

Jag började med lagböckerna, som inte roade mig och föga upplyste mig. Därefter kom turen till sonen på Galejan, hvarpå jag började bläddra i almanackorna. I »Förgät mig ej» 1843 läste jag sålunda följande, under rubriken »Vårblommorna».

»Ack! hvad våren är angenäm, och om hon är det för alla, är hon det i synnerhet för barnet, människan i livvets vår, som af vintern hållet innestängdt inom kammarens trånga sfer, nu slipper ut i den fria naturen och gläder sig dubbelt åt dess återuppvaknande, själf med hvarje dag allt mer vaknande till nytt lif, till högre besinning och ökad själfkänsla. Den lille Jonas har sluppit ut ur stugan o. s. v.» — och på nästa sida visar sig den lille Jonas själf, skämtsamt småleende.

Men lille Jonas tillfredsställde mig icke, och ej håller Corneilles klassiska hjältar. Jag öfvergaf vinden och flyttade mig ned i trädgården, där jag satte upp en hängmatta mellan två päronträd och ställde upp ett arbetsbord, samt åtog mig att sy färdiga ett halft dussin hästtäckan till hösten. Där satt jag då och

hörde bien surra ikring mig, medan nålen stack upp och ned i tyget och saxen gled ned från mitt knä och måste sökas i gräset. Eller lade jag mig ned i min hängmatta, låg i långa lata stunder och tänkte på, hur det skulle ha känts att bevista alla de 494, säger 494 marknader, (pågående längre än en dag) hvilka stått kungjorda i 1843 års almanacka. Jag skulle gått från den ena till den andra och sjungit visor till positiv, och gått omkring med ett tefat och samlat kopparslantar af åhörarne. Och så en dag skulle jag oväntadt, i en aflägsen småstad, dit jag anländt rätt trött — naturligt nog — befunnit mig ansikte mot ansikte med Claes... (Återigen Claes.)

Jag öfvertänkte noga detta återseende och orden, som vi växlade. Eller måhända skulle vi alls icke växla ord, blott

en stum blick; och så jag fara vidare till nästa marknad. Eller skulle så många år ha gått, att vi alls icke kände igen hvarandra, utan begynte älska hvarandra på nytt — en romantisk historia mellan den halfgamle herremannen och den ännu rätt väl bibehållna sångerskan af visor till positiv!

Så grep jag till böckerna igen, läste timvis för att slippa tänka på Claes alls, men fann ingen tillfredsställelse och ingen lärdom ens. Jag var en åsna, och det hjälpte mig ej att vandra till det Rom, som fanns att tillgå, jag förblef åsna. Så sällade jag mig då till skalden Stagnelius, hvilken jag bland annat noga studerat, när han utbrister:

Ensam jag smäktar

Och eldsuckar drar,

(»eldsuckar» är ju ganska vackert!)

Och så gingo Juni och Juli månader, dag efter natt och natt efter dag, veckorna igenom. Men trotsande de öfriga sysselsättningarna och försöken till sysselsättningar, (såsom mejerihandtering, fiske, ridt i herrsadel — damsadel finns icke här hemma — åkning i hölass med trädgårdsmästarens små barn; jag tordes, för skams skull, icke åka utan denna förevändning), trots allt detta, med det och bakom det stod tanken på Claes ständigt inom mig, följde mig och gjorde mig hvarje stund orolig och hvarje nöje otillfredsställande.

Jag hade icke hört ett ord af Claes och ej förnummit ett direkt tecken af hans tillvaro, sedan jag fick hans sista bref. Naturligtvis hade jag icke håller frågat någon efter honom. Det var som om han icke funnits till i världen. Jag

skulle föredragit yttringar af hans hat och förakt, ehuru jag ej ansåg mig förtjäna dem, framför den tysta vrede, som jag öfvertygade mig själf om måste fylla honom.

Jag tänkte mig honom gå där, på Stafstorp, tyst, sluten, med den där långsamt stigande, brännande rodnaden, som jag väl kände till, som bildade två röda fläckar på kinderna och kom blicken att glänsa »mörk och tjusad, som såge den syner», enligt ditt uttryck, Gerard.

Denna Claes' vrede förföljde mig. Jag tänkte: »En sådan som Claes glömmet ej, förlåter aldrig; på hans läppar finnes icke mera något leende, i hans öga intet skämt. Men är det nu icke skämt och leende, som försona? Icke däri ligger försoningen, att man högtidligt räcker hvarandra handen och förklarar: jag till-

gifver; utan i en enda blick, som säger: låt oss glömma och glädjas.»

Försoning? Nej, det var ändå icke det jag ville; jag ville ingenting, och dock, däri att jag ingenting ville, låg en ständig plåga. Mången gång längtade jag efter dig, Gerard, och efter lätt glidande prat, och ibland längtade jag efter att kunna älska det, som Eva råde mig till att lära mig förstå, med andra ord: linneskåp, rysligt söta broderade örn-gåttsvär, släktbjudningar och slutligen förlofningskalas i lagom tid och laga ordning.

* * *

Den 1 Augusti sydde jag det sista stygnet på det sista hästtacket, vek så ihop det ordentligt och bar in det till Mamsell, som redan fått de öfriga. I

köket stod Edla med händerna i ett deg-tråg och sjöng:

»Aldrig vill jag gifta mig, gifta mig» ...

Jag sprang in till henne:

»Tyst, Edla, tyst, sjung inte det där!»

Hon såg på mig, skrattande, som om hon förstått. Hvad förstod hon? Hur bjärt hennes sång påminde mig om en dag, som varit, som kom med for-sande vårvatten och dropp från taken och glitter af solen däri, och som nu stod upp i sensommaren långt därefter, lik en gengångare med ett gäckande grin, som tycktes säga: »Det, som en gång är upplefvadt, kan aldrig förintas.» Det visste jag väl; men hvarför skulle det komma nu, så här spöklikt troget åter-gifvande den andra gången, då: Edla med händerna i degen, lutad framåt och småskrattande, med dagern öfver det

tjocka ljusa håret, och samma visa på läpparne — det var likt förnimmelser af något redan händt, som i en dröm; men det var verkligt nu. Förstod hon, att jag inte tålde höra och se det? Jag gjorde mig inställsam, sade att melodien var så ful, bad henne hellre taga Per. Svinaherde, eller någon annan vacker visa.

Men när jag tordes gå igen, utan att väcka hennes misstankar, sprang jag upp i mitt rum, stängde in mig och grät.

* * *

Några dagar därefter fick jag emellertid en annan, mycket påtagligare påminnelse om Claes. Jag kom ner i förstugan på aftonen, på väg in till förmaket, där Pappa väntade på musik och schackspel, medan han läste sina bref och tidningar

för dagen. Och i förstugan mötte jag Post-Johan, som just varit inne med alltihop.

»Har fröken inga bref i dag?»

»Nej tack, Johan.»

Han såg på mig, slugt, och tycktes inte vilja gå. Så frågade han:

»Hm. Det är slut då?»

Jag förstod, att han länge väntat på förtroenden i detta ämne. Jag lutade mig mot dörrposten och såg utåt och svarade likgiltigt:

»Ja, Johan, det är slut.»

»Kors, så galet då! Och nu ska han, herr Ladow, ju resa sin väg också.»

»Hvad säger Johan?»

»Aha», tänkte han, »visste inte fröken det.» Sade:

»Jo, i höst kommer det arrendator dit till Stafstorp, se. Och han, herr Ladow, han far nu i dagarne.»

»Vet inte Johan när?»

»Nej, se, det blir väl i denna veckan; men jag vet inte.»

»Jaså, ja, det gör ju detsamma. Tack, Johan; godnatt.»

Nej, det gjorde icke detsamma. Det kom med hård klang af verklighet midt i aningar och fantasier och visade mig, utan det minsta af en skyddande förklädnad, hur mycket Claes' närvaro i grannskapet dock varit för mig. Den betydde möjligheten till ett oväntadt sammanträffande, den var en länk, den sista. Nu brast den. Jämt lika litet som jag kände till Claes, innan han bosatte sig på Stafstorp, jämt lika litet skulle han nu komma att betyda i min tillvaro. Tiden och afståndet skulle föra honom ut därur; hans bekanta skulle ej mera bli mina bekanta; och om ett par år

skulle ingen veta, att vi sett hvarandra ens. Det låg något nästan onaturligt däri.

Jag gick in till Pappa, som väntade. Jag frågade genast:

»Visste Pappa att Claes Ladow far ifrån Stafstorp?»

»Javisst», svarade han. Han hade naturligtvis vetat det länge.

»Har han kanske redan rest?»

»Han lär resa i öfvermorgon.»

Så visste jag det.

— — Nästa morgon gick jag ut till skogen. Det var första gången på hela sommaren, ty jag hade i alla fall varit rädd att möta Claes, om jag gått ditåt. Nu måste jag, jag längtade dit, jag måste dit.

Här var då gärdesgården, längs hvilken räfven strukit; den glänste nyuppsatt och gul i den blanka dagern, bröt bjärt

ut ur skogens svartgrönska och såg lifslustig ut. Och här stigen, genvägen till Stafstorp; hvar trädrot däröfver och hvar sten därpå kände jag; hvar krökning af den hade mitt öga följt. Öfver hvar kvist på träden hvilade en prägel af lugn förtrolighet, enhvar bar minne af ord, som sagts därunder och stigit upp i det gröna hvalfvet och flätat sig samman därmed. Skogen var en vän, invigd i alla hemligheter, och det var som om den måst undra, hvarför hela våren och sommaren gått utan nya sådana.

Hur vacker var den icke, skogen, oändlig af stilla, djupt lif, du vet väl hvad jag menar, Gerard, det oroar icke, jäser och spritter icke som vårlif, susar blott i sommarkraft genom trädskronorna, skänker hvar växt sin fylligaste grönska, står härligt mellan trädstammarna, som

likna pelare i ett tempel. Detta lif var det, som fyllde skogen, som gripit alla mina vårliga minnen och låtit dem växa stora och kraftiga i skogen.

Och jag själf blef liten däri, arm och ensam, längtande och fattig; men ingen fans, som skänkte min fattigdom en skärf; det, som jag ägt, hade skogen gripit och behållit och gjort till sitt. Jag vände på vägen och gick hem igen, långsamt, med långa blickar tillbaka.

* * *

Nu, Gerard, börjar du säkerligen blifva otålig? Nu skola dock händelserna börja framskrida snabbare. Du förstår nog, att om jag dröjt bland betydelselösa detaljer, så var det blott för att bereda slutet och en smula egga din väntan på detsamma.

Nu bör du, för att rätt kunna följa mig, släcka ditt ljus, frysande draga en filt öfver dina axlar och sätta dig långt in i länstolen vid ditt fönster. Utanför ligger gården öde, i gråblekt månsken; dess grusyta är nykrattad och de raka linierna draga bredvid hvarandra från byggningen bortåt, där de förlora sig i syrenbuskarnes skugga vid grinden.

Så satt jag den kvällen, dagen innan den, då Claes' afresa bestämts att äga rum. Jag slog upp mitt fönster och lät nattluften strömma in, kylande, så att jag kände hur mitt ansikte måste vara blåblekt af köld, och fult. Det var mig likgiltigt. Jag satt och gjorde slutkonto med min egen tillvaro. Jag skulle från och med nästa dag börja ett nytt lif i sträng likgiltighet, svept in i min erfarenhets dyrköpta grå mantel; jag hade

lefvat, det var nu slut; jag skulle bli en ny syster Eva, med den skillnad blott, att ingen Alfons skulle få tränga in på min nya väg och erbjuda min nya dygd sitt sällskap. Och på detta sätt skulle jag åldras, vissna och gråna i det gamla huset, och där skrifva mitt testamente, jämte begäran om en grafsten, när tid kom för en sådan att resas upp, med påskrift: H. H. den en gång dåraktiga Elise.

Kanske föllo tankarna så, kanske icke; jag minns det ej så noga. Ty medan jag satt där, lutad framåt öfver fönsterbrädet, hörde jag sanden knarra på gården och måste se upp. Hvem kom?

Han kom från höger, icke från Stafstorpshället, men genast såg jag att det var Claes. Han bar jaktstöflar och bössa, hade kanske varit på Norräng för att

jaga; men hvarför tog han krokvägen häröfver för att gå hem?

Han stannade i skuggan vid grinden. Tyst, orörlig stod han och såg uppåt, öfver gården; han såg trött ut. Det gick flera minuter; jag såg på honom, utan en rörelse, utan att våga ett ord, såg honom se mot mitt fönster, utan att märka mig, och dröja där med blicken. Som en främling stod han utanför mitt hem, utan vrede.

Så rätade han upp sig och gick långsamt ut genom grinden. Då reste jag mig också, äntligen — så fick han inte gå.

Ytterdörren var stängd, jag kunde ej hinna taga ned nyckeln, öppna, stänga, akta mig för buller. Jag sprang upp på fönsterbrädet, jag hoppade ned i resedrabatten därunder; jag sprang ned öfver krattningen, ut genom grinden, ned på

vägen. Claes gick framför mig; han hade icke hört mig. Och jag ropade: Claes!

Då stannade han och jag hann fram; jag tog hans hand.

»Claes, Claes, du får inte gå.»

— Så var det, Gerard, så enkelt var det, och så kommer det att förbli. Claes får icke gå, eller också går jag med honom.

Slutet är ju torftigt och måhända oförklarligt — eller kan du förklara det? I all synnerhet torde det ej kunna tillfredsställa läsarens mer ästhetiska fordringar; men bör läsarens omdöme få spela någon roll härvidlag?

Och så, betänk, Gerard, om jag dött, det hade varit lika prosaiskt, tro mig! Eller glömmet du liksvepning, kista, begrafning och alla sorgkläder, som blifvit

smutsiga i rägnet, som fallit under jordfästningen. Och betänk hur svart missklär Eva . . . Nej, du får vara nöjd och du skall glädja dig med Claes och mig; ty det, som är, det är lif och glädje, och det, som var, kalla vi blott ett obetydligt missförstånd, just nödvändigt för att denna historia någonsin skulle kunna bli skrifven. Och nu tänka vi på möbler — dock icke blå — och studera planen till det hus, dit Claes och jag skola flytta in, och som ännu är underbart okänt, fullt af öfverraskningar som kakhusen i sagornas skogar.

Ja, Gerard, detta är värkligen slutet, så enkelt, att det nästan är komiskt, och så gammalt, att det nästan är nytt igen, alla gamla goda historiers tillfredsställelse och sentimentala slut. Men säg mig nu, är det icke i alla fall det bästa?

Ty är det icke det bästa, när människorna få bli lyckliga? och bli de icke själfva de bästa då?

Gerard till Elise.

Naturligtvis har du rätt, Elise. Jag sitter i mitt ensamma rum med din pappersrulle framför mig, och jag tänker: så måste det ju vara. Och var det måhända icke skamlig missundsamhet, som för-
anledde mig att någonsin tala om ett annat slut än detta.

Hvad skulle föröfrigt jag blanda mig i att hitta på ett slut? Sin historia formar hvar människa ensam; ty konturerna betyda ingenting; men hvad hvarje människa är, det blir hennes lif. Det finnes ingenting enkelt, lika litet som

det finnes något besynnerligt i händelserna själfva; det, som faller enkelt och harmoniskt ut, det kommer inifrån.

Och till den historia, hvars tacksamme åhörare jag fått blifva, har jag blott att foga mitt amen.

Dock — du skulle framdeles, i en stund af meddelsamhet, kunna lägga den fram för en lika tacksam, och måhända värdigare annan åhörare, som skulle fordra svar på frågan: »Men hvad blir det så af denne omotiveradt återkommande tredje person, den lättsinnige Gerard, hvilken man är oviss om att kunna skänka sin hela sympati?»

Käre frågvis, det finnes människor, som önska, att ingen sysselsätter sig med deras innersta tankar och önskningar. Ehuru till ytan de uppriktigaste människor, äro de dock ängsligt angelägna

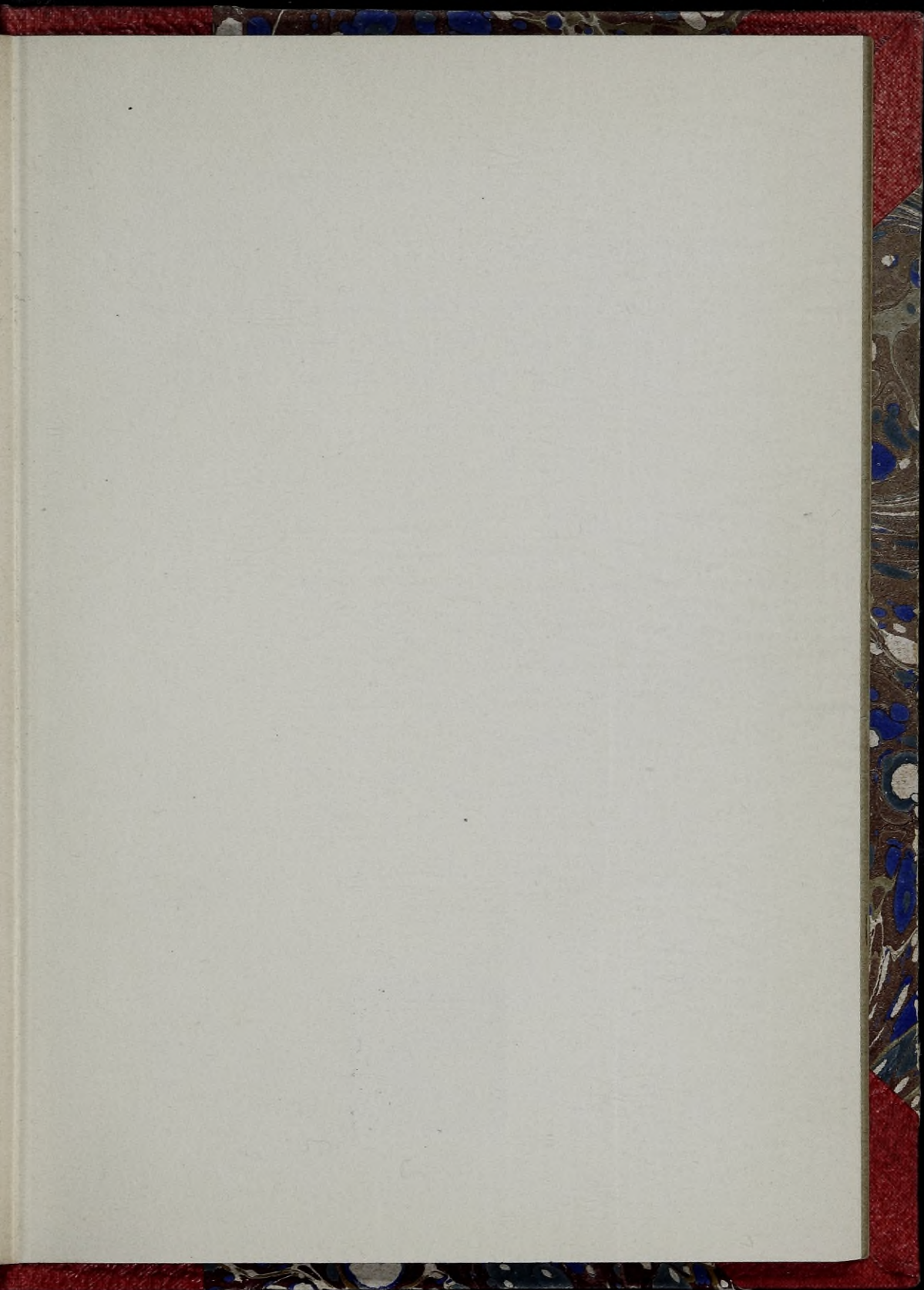
om, att få sina fantasiers urkälla ogrumlad af nyfikna blickar. Allting tyder på att denne Gerard fortsätter sitt sorglösa och flackande lif. Men hans andel af tankar i historien om Claes och Elise får, utan att någonsin ristas på papperet, återvända till de människohjärtats dunkel, hvarur de framsprungo. Ty alldeles allting behöfva dock icke alla människor ha reda på.

Detta, Elise, skall du svara frågaren. Men för dig själf skall du behålla visheten, att den glade landstrykaren i alla fall tyst afundas dig, som funnit och gjort till din enkelhetens lycka. Och om höstaftnarna skola hans tankar stundom återvända till brasan, som värmer ditt lugn, och dröja därinne att glädjas en stund, innan de flacka vidare ut i världen.

Nu faller skymningen och ensamheten blir mörkare; men utanför mitt fönster tändas tusentals ljus och glittra och speglas i den breda floden. Och jag hastar ut i vimlet på stränderna, ut i lifvet, som är så skönt och så rikt, att det i alla fall har en ny, alltid berusande sida för hvarje människa, som förstår att älska det.

1897.

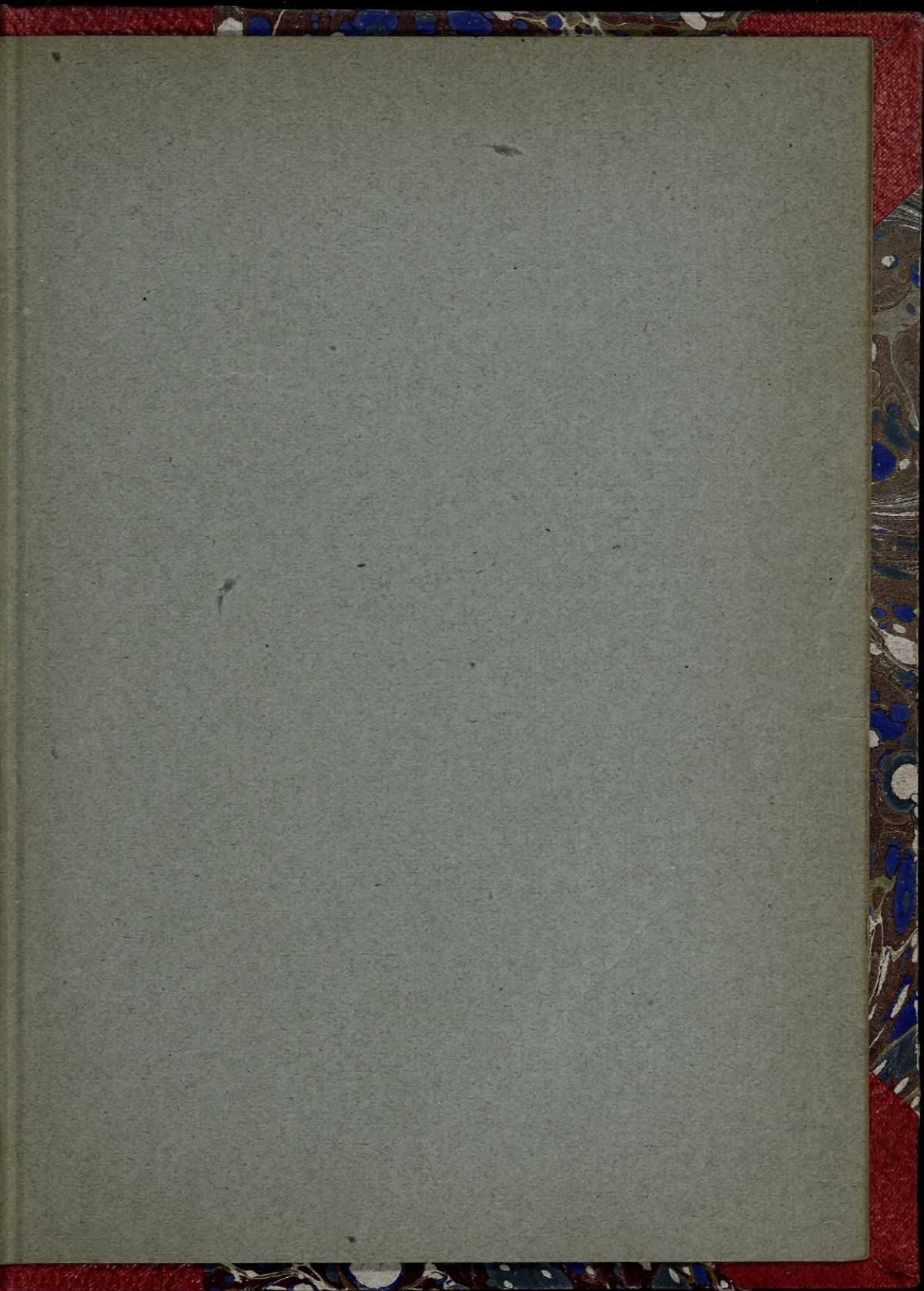

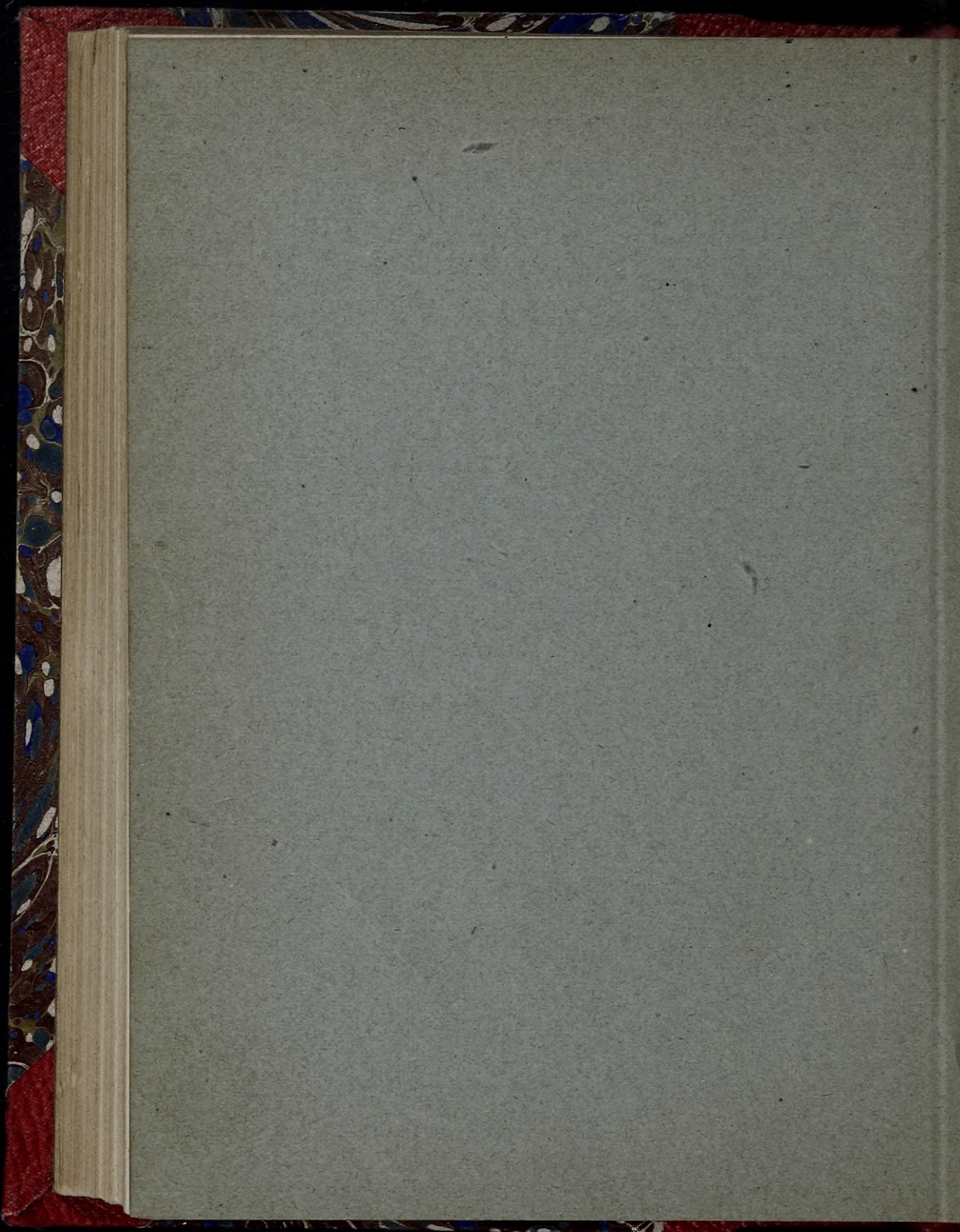
Af samma förf. utkom i fjol

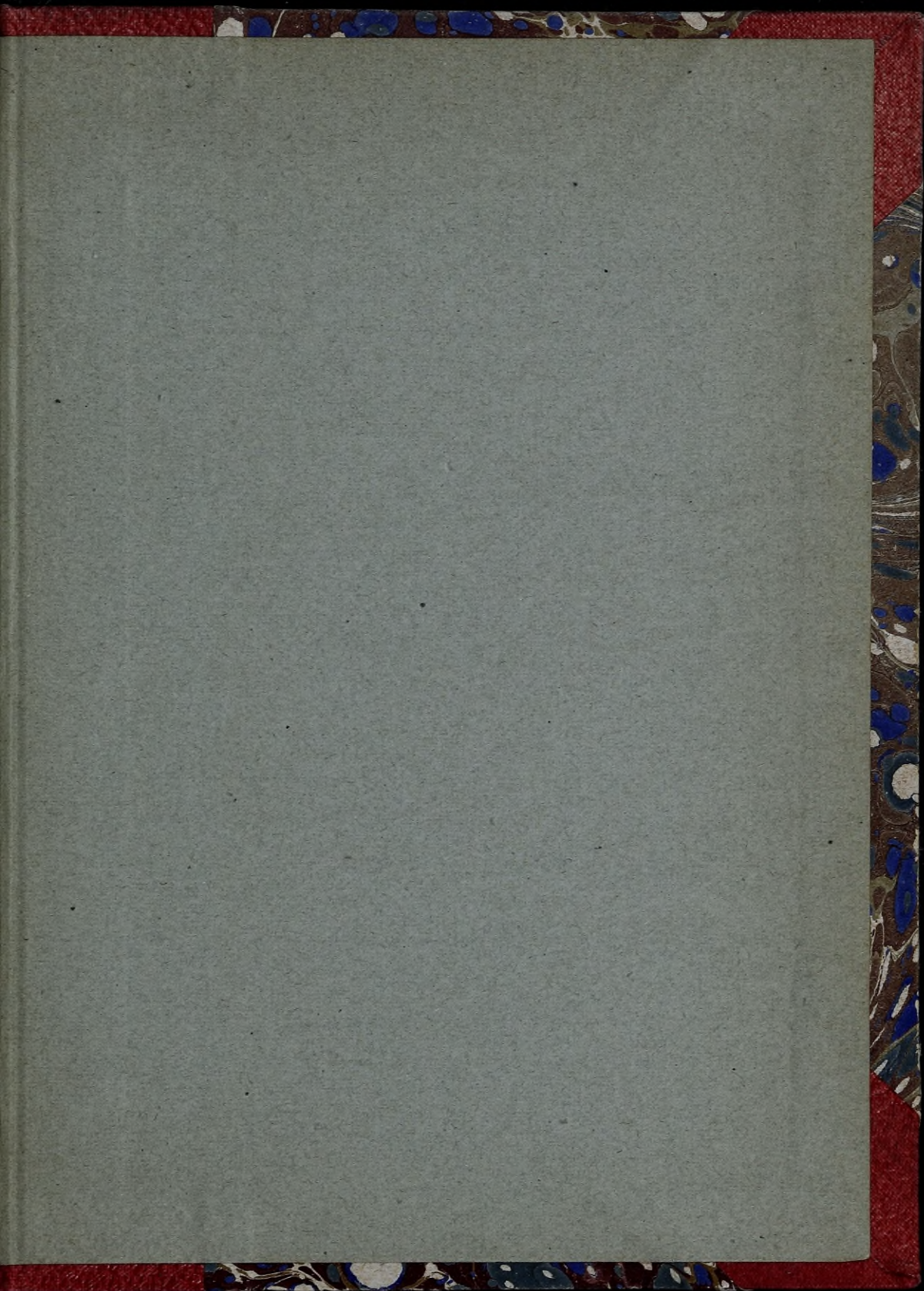
Fyra berättelser Pris 3 kr.

“I berättelsen “Utan konturer“, som vi ställa afgjort främst, höjer förf. sig till en glänsande, psykologiskt djup framställning“ (N. K. B.).

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600345564